

รายงานผลงานเรื่องเต็มการทดลองสิ้นสุด

๑. ชุดโครงการวิจัย ๖๙ : โครงการวิจัยและพัฒนาผลกระทบจากการใช้กฎหมายของกรมวิชาการเกษตร
๒. โครงการวิจัย ๖๙.๒ : โครงการวิจัยการศึกษาผลกระทบจากการบังคับใช้พระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. ๒๕๑๘ และที่แก้ไขแล้ว เฉพาะส่วนของพืชอนุรักษ์

กิจกรรมที่ ๑ : ศึกษาผลกระทบจากการบังคับใช้กฎหมายพันธุ์พืชว่าด้วยพืชอนุรักษ์และการขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยง

๓. ชื่อการทดลอง ๒ : ศึกษาผลกระทบจากการควบคุมการขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์ตามกฎหมายพันธุ์พืชเปรียบเทียบกับอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์

ชื่อการทดลอง The Effect of Regulatory on Nursery Registration of the Conserved Plants under the Plant Act B.E. 2 5 1 8 with Compared to the Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora

๔. คณะผู้ดำเนินงาน :

หัวหน้าการทดลอง :	นางสาวภิรมย์ เจริญศรี	สำนักคุ้มครองพันธุ์พืช
ผู้ร่วมงาน :	นายสุรไกร สังฆสุบรรณ	สำนักผู้เชี่ยวชาญ
	นางสาวสุมาลี ทองดอนแอ	สำนักคุ้มครองพันธุ์พืช
	นางปวีณา ทะรักษา	สำนักคุ้มครองพันธุ์พืช
	นางสาวยอดหญิง ทองธีระ	สำนักคุ้มครองพันธุ์พืช

๕. บทคัดย่อ :

อนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ หรือไซเตส มีเจตนารมณ์ ที่จะอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ให้คงอยู่ไปกับการนำมาใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน โดยอาศัยความร่วมมือจากประเทศสมาชิกในการควบคุมดูแลการค้าระหว่างประเทศซึ่งสัตว์ป่าและพืชป่าที่อยู่ในบัญชี

แนบท้าย โดยการควบคุมการค้าของอนุสัญญาไซเตส หมายถึง การกำหนดขอบเขตและเงื่อนไขในการนำชนิดพันธุ์มาใช้ประโยชน์ในเชิงการค้าผ่านระบบหนังสืออนุญาต (Permit) ซึ่งจะต้องเป็นไปตามที่อนุสัญญากำหนด เช่น ชนิดพันธุ์ที่ใกล้สูญพันธุ์มากๆ (ชนิดพันธุ์ที่จัดอยู่ในบัญชีแนบท้ายที่ ๑) หากเก็บหามาจากธรรมชาติโดยตรงจะไม่อนุญาตให้ทำการค้า การอนุญาตให้นำเข้า ส่งออกจะต้องเป็นไปเพื่อการศึกษาวิจัยทางวิทยาศาสตร์เท่านั้น ซึ่งต้องมีเอกสารรับรองการกระทำดังกล่าว แต่ในกรณีชนิดพันธุ์เดียวกัน หากพืชหรือสัตว์นั้นได้มาจากการขยายพันธุ์เทียม อนุญาตให้ทำการค้าได้ แต่มีการควบคุมหรือรับรองด้วยหนังสืออนุญาต เป็นต้น หมายความว่า อนุสัญญาจะพิจารณาควบคุมอย่างเข้มงวดกับการค้าที่จะส่งผลกระทบต่อประชากรของชนิดพันธุ์นั้นๆ ในธรรมชาติโดยตรง และส่งเสริมให้มีการขยายพันธุ์เทียมเพื่อนำมาใช้ประโยชน์ทางการค้า ในส่วนของพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. ๒๕๑๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติพันธุ์พืช (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ มีเจตนารมณ์ที่จะควบคุม กำกับดูแล ด้านการค้าพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์และส่งเสริมให้มีการเพาะเลี้ยงและขยายพันธุ์พืชป่านอกเหนือจากวิธีธรรมชาติ เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ โดยมุ่งเน้นการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนซึ่งทรัพยากรพันธุ์พืชที่ใกล้สูญพันธุ์ของโลก พระราชบัญญัติฉบับนี้มีสาระสำคัญที่เข้ามาควบคุมการเพาะเลี้ยงขยายพันธุ์เทียม คือ มาตรา ๒๙ จัตวา กำหนดให้ “ผู้ที่ประสงค์จะขยายพันธุ์เทียมพืชอนุรักษ์เพื่อการค้า ยื่นคำขอขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์ต่อกรมวิชาการเกษตร” โดยการขึ้นทะเบียนให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขที่อธิบดีประกาศกำหนด ได้แก่ การขยายพันธุ์เทียมต้องกระทำภายใต้การจัดการและการควบคุมสภาวะแวดล้อมโดยมนุษย์ เพื่อการผลิตพันธุ์ ต้องมีการคงปริมาณพ่อ-แม่พันธุ์ และพ่อ-แม่พันธุ์ที่ใช้ในการขยายพันธุ์เทียมต้องได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย

จากการประเมินผลการดำเนินงานรับขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงของกรมวิชาการเกษตรที่ได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์ เงื่อนไข และวิธีการในการขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์อย่างเข้มงวดหลายเงื่อนไขนั้น ผู้รับใบสำคัญฯ ไม่สามารถปฏิบัติตามได้ทั้งหมด ส่วนหนึ่งเกิดจากข้อกฎหมายไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของเกษตรกรไทย ดังนั้น ก่อนที่ภาครัฐจะกำหนดหลักเกณฑ์ใดๆ ควรศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ที่เป็นจริง เกษตรกรสามารถปฏิบัติได้ โดยผลกระทบจากการควบคุมการขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์ ตามพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. ๒๕๑๘ “พืชอนุรักษ์” คือ พืชในบัญชีแนบท้ายอนุสัญญาไซเตส ซึ่งตามอนุสัญญาได้จัดแบ่งชนิดพันธุ์ออกเป็น ๓ บัญชี ขณะที่กฎหมายพันธุ์พืชเรียกรวมทั้งหมดว่าเป็น “พืชอนุรักษ์” และผู้ที่ต้องการจะเพาะเลี้ยงขยายพันธุ์เทียม “พืชอนุรักษ์” เพื่อการค้า จะต้องยื่นขอขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์กับกรมวิชาการ โดยพ่อ-แม่พันธุ์ที่นำมาขยายพันธุ์เทียมจะต้องได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย และจะต้องมีการคงไว้ซึ่งจำนวนพ่อ-แม่พันธุ์ รวมทั้งภายในสถานที่เพาะเลี้ยงจะต้องมีการจัดการ และควบคุมสภาวะแวดล้อมให้ต่างจากการเจริญเติบโตในธรรมชาติ ซึ่งไม่สอดคล้องวิถีชีวิตของเกษตรกรที่อยู่ในท้องถิ่นและการขยายพันธุ์ในปริมาณไม่มาก ผลกระทบจากการควบคุมการขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์ ตามพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. ๒๕๑๘ “พืชอนุรักษ์” คือ พืชในบัญชีแนบท้ายอนุสัญญาไซเตส ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้นำมาประกาศกำหนดให้เป็น “พืชอนุรักษ์” ตามพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. ๒๕๑๘ (มาตรา ๒๙ ทวิ) ซึ่งตามอนุสัญญาได้จัดแบ่งชนิดพันธุ์ออกเป็น ๓ บัญชี

ขณะที่กฎหมายพันธุ์พืชเรียกรวมทั้งหมดว่าเป็น “พืชอนุรักษ์” และผู้ที่ต้องการจะเพาะเลี้ยงขยายพันธุ์เทียม “พืชอนุรักษ์” เพื่อการค้า จะต้องยื่นขอขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์กับกรมวิชาการเกษตร (มาตรา ๒๙ จัตวา) วิธีการขั้นตอนในการขอขึ้นทะเบียนจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด ดังนี้ ต้องมีการผลิตพันธุ์ ขยายพันธุ์ เพิ่มปริมาณพืชอนุรักษ์ โดยวิธีการขยายพันธุ์เทียม (การขยายพันธุ์ที่ไม่ใช่การขยายพันธุ์โดยธรรมชาติ) พ่อ-แม่พันธุ์ที่นำมาขยายพันธุ์เทียมจะต้องได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย และจะต้องมีการคงไว้ซึ่งจำนวนพ่อ-แม่พันธุ์ รวมทั้งภายในสถานที่เพาะเลี้ยงจะต้องมีการจัดการ และควบคุมสภาวะแวดล้อมให้ต่างจากการเจริญเติบโตในธรรมชาติ ซึ่งไม่สอดคล้องวิถีชีวิตของเกษตรกรที่อยู่ในท้องถิ่นและทำการขยายพันธุ์ในปริมาณไม่มากกลุ่มวิจัยอนุสัญญาไซเตสด้านพืช ในฐานะฝ่ายปฏิบัติการอนุสัญญาไซเตสจะต้องทำความเข้าใจในหลักปฏิบัติของกฎหมายทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ และวางมาตรการในการปฏิบัติให้เหมาะสมสอดคล้องและมีความยืดหยุ่นเป็นกรณีไป นอกจากนี้ยังต้องมีการนำมาตรการที่มีใช้มาตรการทางกฎหมายเข้ามาช่วย เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการปฏิบัติ เช่น การประชาสัมพันธ์ การสร้างจิตสำนึก เป็นต้น

๖. คำนำ

อนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ ถือกำเนิดขึ้นมาตั้งแต่ ปี พ.ศ. ๒๕๑๖ ประเทศไทยได้ร่วมประชุมและลงนามรับรองในอนุสัญญาไซเตส เมื่อวันที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๑๖ ณ กรุงวอชิงตัน ดีซี สหรัฐอเมริกา และได้รับมติเห็นชอบเป็นเอกฉันท์จากรัฐสภาให้ดำเนินการเข้าเป็นภาคีสมาชิกอนุสัญญานี้ได้เมื่อวันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๒๕ และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศได้ลงนามในสัตยาบันสารเมื่อวันที่ ๒๗ ธันวาคม ๒๕๒๕ โดยมีเหตุผลและความจำเป็น เนื่องจากประเทศไทยกำลังเผชิญกับปัญหาสัตว์ป่าและพืชป่าถูกทำลาย ทั้งโดยสาเหตุที่มาจากภายในและที่มาจากภายนอกประเทศ เช่นเดียวกับประเทศกำลังพัฒนาอื่นๆ แม้ประเทศไทยจะมีกฎหมายและเจ้าหน้าที่คอยควบคุมดูแลการส่งสัตว์ป่าและพืชป่าอยู่แล้วก็ตาม แต่ก็ยังไม่เพียงพอกฎหมายที่มีอยู่ได้ออกใช้บังคับมานานจนไม่เท่าทันสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป เจ้าหน้าที่ยังขาดแคลน ตลอดจนงบประมาณที่มีจำกัด ทำให้การควบคุมดูแลไม่ทั่วถึงและขาดประสิทธิภาพ ประกอบกับการลักลอบส่งสัตว์ป่าและพืชป่าออกนอกประเทศนั้น ในหลายๆ กรณีไม่สามารถอาศัยกฎหมายที่มีอยู่และเจ้าหน้าที่ดำเนินการได้ ถ้าหากประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีอนุสัญญาไซเตสนี้แล้ว ก็จะมีอำนาจในการตรวจสอบทั้งสัตว์ป่าและพืชป่าตลอดจนซากเหล่านั้น ที่ส่งออก นำเข้าและนำผ่านจากประเทศไทยได้ และภายใต้บัญชีแนบท้ายอนุสัญญาไซเตสนี้จะมีสัตว์ป่าและพืชป่าที่มีถิ่นกำเนิดในประเทศไทยก็จะได้รับความคุ้มครองไปด้วย นอกจากนี้ยังสามารถเพิ่มและลดจำนวนชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่จะให้มีการควบคุมตามอนุสัญญาฯ ตามความเหมาะสมแล้วแต่กาลสมัย สำนักเลขาธิการไซเตสได้รับจดทะเบียนรับมอบสัตยาบันสาร และการเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาไซเตสของประเทศไทย มีผลนับตั้งแต่วันที่ ๒๑ เมษายน ๒๕๒๖ เป็นต้นมา

ภายหลังการเข้าเป็นสมาชิก ประเทศไทยขณะนั้นยังไม่มีกฎหมายภายในมารองรับการปฏิบัติงาน ทำให้ประเทศภาคีได้เรียกร้องให้ประเทศไทยออกกฎหมายที่สามารถรองรับอนุสัญญาไซเตสได้โดยเร็ว เนื่องจากมีข้อมูล

ยืนยันได้ว่าการลักลอบค้าพืชป่าและสัตว์ป่า ต่อมาเลขาธิการไซเตสได้มีหนังสือถึงประเทศภาคี เพื่อขอให้งดทำการค้าพืชและสัตว์ในบัญชีอนุสัญญาในประเทศไทย โดยได้รับเหตุผลของการงดทำการค้าว่า ประเทศไทยไม่มีการดำเนินการในการที่จะปฏิบัติให้เป็นไปตามข้อบังคับของอนุสัญญา และการงดทำการค้าดังกล่าวทำให้ประเทศไทยได้รับความเสียหายทั้งทางเศรษฐกิจและชื่อเสียงเป็นอย่างมาก การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าเพื่อให้ประเทศไทยสามารถส่งออกสินค้าประเภทดังกล่าวเข้าไปในประเทศภาคีอนุสัญญาได้ กรมวิชาการเกษตร จึงได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะทำงานพิจารณาหลักเกณฑ์การปฏิบัติกันว่าด้วยพืชป่าที่กำลังจะสูญพันธุ์ เพื่อดำเนินการยกเว้นพระราชบัญญัติพืชป่าที่ใกล้จะสูญพันธุ์ พ.ศ. และนำเข้าพิจารณาในที่ประชุมคณะกรรมการพิจารณาร่างกฎหมายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ซึ่งได้มีมติให้กรมวิชาการเกษตร แก้ไขพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. ๒๕๑๘ โดยพิจารณารวมเนื้อหาในร่างพระราชบัญญัติพืชป่าที่ใกล้จะสูญพันธุ์ พ.ศ. เข้าไปในกฎหมายฉบับที่แก้ไข คือ พระราชบัญญัติพันธุ์พืช (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ ให้รองรับการปฏิบัติตามอนุสัญญาไซเตส ซึ่งนับถึงปัจจุบันพระราชบัญญัติพันธุ์พืชได้ใช้บังคับมาเป็นเวลากว่า ๒๐ ปี

ในสังคมปัจจุบันเกิดความเปลี่ยนแปลงและพัฒนาสิ่งต่างๆ ขึ้นอย่างมากมาย ไม่ว่าจะเป็นความเจริญก้าวหน้าในการใช้เทคโนโลยีและความรู้ทางวิชาการเพื่อการเพาะปลูกขยายพันธุ์พืช การคมนาคมขนส่ง เทคโนโลยีการสื่อสารและวิทยาการแขนงต่างๆ เมื่อยุคสมัยเปลี่ยนไป บทบัญญัติข้อบังคับของกฎหมายพันธุ์พืชที่บังคับใช้มาเป็นระยะเวลาอันยาวนานจนล้าหลัง ไม่สอดคล้องกับสถานการณ์จนอาจกลายเป็นอุปสรรคในทางปฏิบัติได้ กลุ่มวิจัยอนุสัญญาไซเตสด้านพืช สำนักคุ้มครองพันธุ์พืช ซึ่งเป็นหน่วยงานฝ่ายปฏิบัติการของอนุสัญญาไซเตสทางด้านพืช มีหน้าที่รับผิดชอบในการกำกับดูแลให้เป็นไปตามที่กฎหมายภายใน (พระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. ๒๕๑๘) และกฎหมายระหว่างประเทศ (อนุสัญญาไซเตส) กำหนดไว้ ซึ่งการดำเนินการบางประการอาจมีความเหลื่อมล้ำกันอยู่บ้างระหว่างกฎหมายทั้งสอง กลุ่มอนุสัญญาคุ้มครองพันธุ์พืช จึงได้ดำเนินการวิจัยเพื่อศึกษาผลกระทบจากการบังคับใช้พระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. ๒๕๑๘ (เฉพาะส่วนของพืชอนุรักษ์) เปรียบเทียบกับอนุสัญญาไซเตส โดยมุ่งเน้นไปที่ผลกระทบจากการควบคุมการขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์ เพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนากฎหมายพันธุ์พืชให้เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของประเทศไทยต่อไป

๗. วิธีดำเนินการ

- อุปกรณ์

๑. กฎหมายภายในประเทศ เช่น พระราชบัญญัติพันธุ์ พ.ศ. ๒๕๑๘ และที่แก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๓๕ ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ประกาศกรมวิชาการเกษตร ระเบียบกรมวิชาการเกษตร ฯลฯ

๒. กฎหมายระหว่างประเทศ ได้แก่ อนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ (Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora) และมติที่ประชุมประเทศภาคีอนุสัญญาไซเตสที่เกี่ยวข้องกับการขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์

๓. แบบสอบถามและสัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วน ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่วิชาการ สมาคม/ชมรมผู้ประกอบการนำเข้า ส่งออก และผู้รับใบสำคัญการขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์

๔. ฐานข้อมูลผู้ขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์ ของกลุ่มวิจัยอนุสัญญาไซเตสด้านพืช สำนักคุ้มครองพันธุ์พืช

- วิธีการ

๑. การศึกษาข้อมูลทุติยภูมิ : วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง กฎหมายพันธุ์พืช อนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ งานวิจัยและเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง
๒. การศึกษาข้อมูลปฐมภูมิ : สืบค้นความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากภาครัฐ ภาคเอกชน เกษตรกร ผู้นำเข้า – ส่งออก และองค์กรเอกชน (NGOs) ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้
 - ก) การสัมมนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group) กลุ่มบุคคลเป้าหมาย ผู้ทรงคุณวุฒิในคณะอนุกรรมการและเจ้าหน้าที่วิชาการพืชอนุรักษ์ นักวิชาการและนักอนุรักษ์ จากสถาบันและองค์กรต่างๆ
 - ข) การสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ทรงคุณวุฒิหลายสาขาที่มีส่วนเกี่ยวข้อง
 - ค) การสำรวจความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น พนักงานเจ้าหน้าที่ ผู้นำเข้า – ส่งออก และเกษตรกร เป็นต้น
๓. สังเคราะห์และวิเคราะห์ข้อมูลทุติยภูมิและปฐมภูมิที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบของพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. ๒๕๑๘ แก้ไขเพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติพันธุ์พืช (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ เพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนากฎหมายพันธุ์พืชใหม่ในส่วนของผู้อนุรักษ์
๔. สรุปผลการศึกษา

- เวลาและสถานที่

ระยะเวลาทำการศึกษา ๒ ปี (๑ ตุลาคม ๒๕๕๓ – ๓๐ กันยายน ๒๕๕๕)

สถานที่ดำเนินการศึกษา

๑. กลุ่มวิจัยอนุสัญญาไซเตสด้านพืช สำนักคุ้มครองพันธุ์พืช กรมวิชาการเกษตร
๒. สถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์ที่ขึ้นทะเบียนกับกรมวิชาการเกษตร

๘. ผลการทดลองและวิจารณ์

ผลการทดลอง

ผลการศึกษาข้อมูลทุติยภูมิ : วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง กฎหมายพันธุ์พืช อนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ งานวิจัยและเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

๑. ผลการศึกษาอนุสัญญาไซเตสและมติที่ประชุมประเทศภาคีที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมการนำเข้า ส่งออกและนำผ่านพืชอนุรักษ์ และการขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์เพื่อการค้า

๑.๑ ความเป็นมา

ปี พ.ศ. ๒๕๐๓ สหภาพระหว่างประเทศเพื่อการอนุรักษ์ธรรมชาติและทรัพยากรธรรมชาติ (The International Union for Conservation of Nature and Natural Resources: IUCN) ได้เรียกร้องให้ประเทศต่างๆ ให้ความสำคัญต่อการนำเข้าสัตว์ป่า โดยอาศัยมาตรการภายในอย่างรัดกุม ภายหลังจากนั้นอีก ๓ ปี ได้ผ่านข้อมติเกี่ยวกับการส่งออกและนำเข้าสัตว์ป่าต่างๆ ซึ่งมีชื่อว่า “An International Convention on Export Transit of Rare or Threatened Wildlife Species of Their Skins and Trophies” ในปี พ.ศ. ๒๕๐๗ ได้นำมติดังกล่าวมา ยกร่างเป็นกฎหมายขึ้นเป็นครั้งแรก และเสร็จสมบูรณ์เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๔ ต่อมา ในปี พ.ศ. ๒๕๑๕ การประชุมขององค์การสหประชาชาติ ณ กรุงสต็อกโฮล์ม ราชอาณาจักรสวีเดน เกี่ยวกับเรื่องสิ่งแวดล้อมของมนุษย์ (The United Nation Stockholm Conference on The Human Environment) มีการรับรองข้อเสนอแนะที่ ๙๙.๓ เรื่องการรับรอง (ร่าง) อนุสัญญาระหว่างประเทศซึ่งเกี่ยวกับการค้าสัตว์ป่าและพืชป่าที่กำลังจะสูญพันธุ์ โดยมีสมาชิก ๘๘ ประเทศ หลังจากนั้นในวันที่ ๓ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๑๖ ประเทศต่างๆ จำนวน ๒๑ ประเทศ ได้ลงนามรับรองอย่างเป็นทางการต่ออนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่กำลังจะสูญพันธุ์ (The Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora: CITES) ณ กรุงวอชิงตัน ดี ซี สหรัฐอเมริกา ภายหลังจากให้สัตยาบันของประเทศต่างๆ ครบจำนวน ๑๐ ประเทศ อนุสัญญานี้ก็มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๑ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๑๘ อนุสัญญาไซเตสนับเป็นหนึ่งในสามอนุสัญญาที่อยู่ภายใต้การบริหารของสหภาพระหว่างประเทศว่าด้วยการอนุรักษ์ธรรมชาติและทรัพยากรธรรมชาติ (IUCN) มีสำนักงานบริหารตั้งอยู่ ณ กรุงเจนีวา สมาพันธรัฐสวิส ได้รับการสนับสนุนและก่อตั้งโดยโครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ (The United Nations Environment Program: UNEP) และกองทุนสัตว์ป่าโลกสากล (World Wild Life Fund: WWF)

๑.๒ สารสำคัญของอนุสัญญาที่เกี่ยวข้อง

อนุสัญญาไซเตสเป็นสนธิสัญญาประเภทพหุภาคี ซึ่งประสงค์จะให้เป็นความตกลงระหว่างรัฐต่อรัฐเท่านั้น โดยมีหลักการที่สำคัญ คือ มุ่งที่จะให้ความคุ้มครองต่อสัตว์ป่าและพืชป่าที่กำลังจะสูญพันธุ์โดยอาศัยความตกลงระหว่างประเทศในรูปของอนุสัญญา เพื่อกำหนดมาตรการควบคุมการนำเข้า การส่งออก และการนำผ่านแดน ตลอดจนการบรรจุหีบห่อเพื่อการค้าสัตว์ป่าและพืชป่าโดยจะต้องมิให้เกิดอันตรายหรือเสียหายจากการขนส่ง ซึ่ง

หลักการดังกล่าวมีการกล่าวไว้ในอารัมภบท ซึ่งถือได้ว่าเป็นเจตนารมณ์ของอนุสัญญา โดยบรรดารัฐผู้ทำสัญญาเข้าร่วมเป็นภาคีในอนุสัญญานี้ “ยอมรับว่าสัตว์ป่าและพืชป่าที่มีความงามและรูปลักษณะต่างๆ กันนั้น เป็นของมีค่าที่ไม่อาจหาสิ่งใดมาทดแทนในระบบธรรมชาติของโลกได้ และควรต้องคุ้มครองไว้เพื่อประโยชน์ของชนรุ่นนี้และอนุชนรุ่นต่อไป ได้ตระหนักถึงคุณค่าที่เพิ่มขึ้นอยู่ตลอดเวลาของสัตว์ป่าและพืชป่า ในด้านของสุนทรียภาพ วิทยาศาสตร์ วัฒนธรรม การพักผ่อนหย่อนใจ และเศรษฐกิจ ยอมรับว่าประชาชนและประเทศต่างๆ เป็นและสมควรเป็นผู้ให้ความคุ้มครองสัตว์ป่าและพืชป่าของตนที่ดีที่สุด และยอมรับว่าความร่วมมือระหว่างประเทศเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง สำหรับการคุ้มครองพืชป่าและสัตว์ป่าบางชนิดพันธุ์ เพื่อมิให้เกิดการใช้ประโยชน์เกินสมควรจากการค้าระหว่างประเทศ” จำเป็นที่จะต้องมีมาตรการอันเหมาะสม ในการคุ้มครองป้องกันสัตว์ป่าและพืชป่าอย่างเร่งด่วน

๑.๓ บทบัญญัติของอนุสัญญาไซเตส

อนุสัญญาไซเตสประกอบด้วย มาตรการต่างๆ รวม ๒๕ มาตรการ การศึกษาครั้งนี้จะเน้นเฉพาะมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการขยายพันธุ์พืชในบัญชีแนบท้ายอนุสัญญาเพื่อการค้า โดยสรุปได้ดังนี้

มาตรา ๑ บทนิยามที่สำคัญ คือ

“ชนิดพันธุ์” หมายความว่า ชนิดพันธุ์ ชนิดพันธุ์ย่อย หรือชนิดพันธุ์อย่างเดียวกัน ซึ่งถูกแบ่งแยกโดยลักษณะภูมิศาสตร์

“ตัวอย่างพันธุ์” หมายความว่า สัตว์หรือพืชชนิดใดๆ ไม่ว่าจะยังมีชีวิตอยู่หรือตายแล้ว ถ้าเป็นชนิดพันธุ์ซึ่งมีชื่อระบุในบัญชีแนบท้ายหมายเลข ๑ หมายความว่าชิ้นส่วนใดๆ ที่ยังสามารถดูออกได้ว่าเป็นของชนิดพันธุ์ดังกล่าว หรือที่แตกแขนงมาจากชนิดพันธุ์ดังกล่าว และถ้าเป็นชนิดพันธุ์ซึ่งมีชื่อระบุในบัญชีแนบท้ายหมายเลข ๒ และ ๓ หมายความว่า ชิ้นส่วนใดๆ ที่ยังสามารถดูออกได้ว่าเป็นของชนิดพันธุ์ดังกล่าว หรือที่แตกแขนงมาจากชนิดพันธุ์ดังกล่าว บรรดาที่กำหนดไว้ในบัญชีแนบท้าย หมายเลข ๒ และ ๓ ที่เกี่ยวข้องกับชนิดพันธุ์นั้น

“การค้า” หมายความว่า การนำสินค้าออก การนำสินค้าผ่านแดน การนำสินค้าเข้า หรือการนำสินค้าเข้ามาจากทะเล

“การนำสินค้าผ่านแดน” หมายความว่า การนำสินค้าออกซึ่งตัวอย่างพันธุ์ ซึ่งได้เคยเป็นสินค้าเข้ามาแล้ว

“เจ้าหน้าที่ฝ่ายวิชาการ” หมายความว่า เจ้าหน้าที่ทางวิทยาศาสตร์แห่งชาติ ซึ่งได้รับมอบหมายตามความในมาตรา ๙

“เจ้าหน้าที่ฝ่ายปฏิบัติการ” หมายความว่า เจ้าหน้าที่จัดการแห่งชาติซึ่งได้รับมอบหมายตามความในมาตรา ๙

“ประเทศภาคี” หมายความว่า ประเทศซึ่งอนุสัญญาฉบับนี้มีผลใช้บังคับ

มาตรา ๒ หลักการเบื้องต้น กำหนดให้ประเทศภาคีจะต้องไม่อนุญาตให้มีการค้าตัวอย่างพันธุ์ ชนิดที่ระบุในบัญชีแนบท้ายอนุสัญญา เว้นแต่จะทำตามข้อกำหนดในอนุสัญญานี้

มาตรา ๓ ระเบียบการค้าซึ่งตัวอย่างพันธุ์ชนิดที่ระบุในบัญชีแนบท้ายหมายเลข ๑

๑. การค้าตัวอย่างพันธุ์ ชนิดที่ระบุในบัญชีแนบท้าย หมายเลข ๑ ต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามบทบัญญัติในมาตรานี้

๒. การส่งตัวอย่างพันธุ์ ชนิดที่ระบุในบัญชีแนบท้าย หมายเลข ๑ ออกนอกประเทศ ต้องแสดงใบอนุญาตการนำสินค้าออก ซึ่งกำหนดให้ขออนุญาตไว้เป็นการล่วงหน้าก่อนแล้ว ใบอนุญาตนำสินค้าออกจะออกให้ได้ก็ต่อเมื่อได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขดังต่อไปนี้แล้ว

ก. เจ้าหน้าที่ฝ่ายวิชาการของประเทศซึ่งนำสินค้าออกได้ลงความเห็นว่าการนำออกนั้นจะไม่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อการอยู่รอดของชนิดพันธุ์นั้นๆ

ข. เจ้าหน้าที่ฝ่ายปฏิบัติการของประเทศซึ่งนำสินค้าออกได้ตรวจสอบดูเป็นที่พอใจแล้วว่า ตัวอย่างพันธุ์นั้นมิใช่ได้มาโดยการละเมิดกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองพันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์ของประเทศนั้น

ค. เจ้าหน้าที่ฝ่ายปฏิบัติการของประเทศซึ่งนำสินค้าออกได้ตรวจสอบดูเป็นที่พอใจแล้วว่าตัวอย่างพันธุ์ซึ่งยังมีชีวิตอยู่จะได้รับการเตรียมและลำเลียงในลักษณะที่จะเสี่ยงต่อการบาดเจ็บ เป็นอันตรายต่อสุขภาพหรือทรมานโหดร้ายน้อยที่สุด และ

ง. เจ้าหน้าที่ฝ่ายปฏิบัติการของประเทศซึ่งนำสินค้าออกได้ตรวจสอบดูเป็นที่พอใจแล้วว่าผู้ส่งออกได้รับใบอนุญาตให้นำสินค้าเข้าประเทศปลายทางสำหรับชนิดพันธุ์ดังกล่าวเป็นการล่วงหน้าแล้ว

๓. การนำตัวอย่างพันธุ์ ชนิดที่ระบุในบัญชีแนบท้าย หมายเลข ๑ เข้าประเทศ ต้องได้รับอนุญาตล่วงหน้าและแสดงใบอนุญาตการนำเข้าและใบอนุญาตการนำออก หรือใบรับรองการนำสินค้าผ่านแดนอย่างใดอย่างหนึ่งแล้ว ใบอนุญาตนำเข้าจะออกให้ได้เมื่อปฏิบัติตามเงื่อนไข ดังต่อไปนี้แล้ว

ก. เจ้าหน้าที่ฝ่ายวิชาการของประเทศซึ่งนำเข้ามีความเห็นว่า การนำเข้านั้นได้กระทำเพื่อวัตถุประสงค์ที่มีได้เป็นการเสียหายต่อการดำรงชีวิตของชนิดพันธุ์ที่เกี่ยวข้อง

ข. เจ้าหน้าที่ฝ่ายวิชาการของประเทศซึ่งนำเข้าได้ตรวจสอบดูเป็นที่พอใจแล้ว เห็นว่าผู้รับตัวอย่างพันธุ์ที่ยังมีชีวิตที่เสนอนั้น ได้เตรียมการตามความเหมาะสมสำหรับที่อยู่อาศัยและการดูแลเอาใจใส่ตัวอย่างพันธุ์นั้น และ

ค. เจ้าหน้าที่ฝ่ายปฏิบัติการของประเทศซึ่งนำเข้าได้ตรวจสอบดูเป็นที่พอใจแล้วว่า ตัวอย่างพันธุ์นั้น มิได้นำมาใช้เพื่อประโยชน์ในทางการค้า

๔. การนำตัวอย่างพันธุ์ชนิดที่ระบุในบัญชีแนบท้าย หมายเลข ๑ ผ่านแดนนั้น จะต้องแสดงใบรับรองการนำผ่านแดนที่ได้ขออนุญาตไว้เป็นการล่วงหน้าแล้ว และใบรับรองการนำผ่านแดนจะออกให้ได้ก็ต่อเมื่อได้ปฏิบัติตามเงื่อนไข ดังต่อไปนี้แล้ว

ก. เจ้าหน้าที่ฝ่ายปฏิบัติการของประเทศที่นำผ่านแดนได้ตรวจดูเป็นที่พอใจแล้วว่า ตัวอย่างพันธุ์ที่ได้รับการนำเข้าประเทศนั้น ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งอนุสัญญา

ข. เจ้าหน้าที่ฝ่ายปฏิบัติการของประเทศที่นำผ่านแดนพอใจว่า ตัวอย่างพันธุ์ซึ่งยังมีชีวิตอยู่ ได้รับการเตรียมและลำเลียงในลักษณะที่จะเสี่ยงต่อการบาดเจ็บ เป็นอันตรายต่อสุขภาพหรือทารุณโหดร้าย น้อยที่สุด และ

ค. เจ้าหน้าที่ฝ่ายปฏิบัติการของประเทศที่นำผ่านแดนพอใจว่า ได้มีการออกใบอนุญาตให้นำเข้าสำหรับชนิดพันธุ์ซึ่งยังมีชีวิตอยู่

๕. การนำตัวอย่างพันธุ์ชนิดที่ระบุในบัญชีแนบท้าย หมายเลข ๑ เข้ามาทางทะเล จะกระทำได้ เมื่อได้รับใบรับรองล่วงหน้าจากเจ้าหน้าที่ฝ่ายปฏิบัติการของประเทศซึ่งนำเข้ามาจากทะเล ใบรับรองการนำเข้าจาก ทะเลจะออกให้เมื่อได้ปฏิบัติตามเงื่อนไข ดังต่อไปนี้

ก. เจ้าหน้าที่ฝ่ายวิชาการของประเทศซึ่งนำเข้ามาจากทะเลให้ความเห็นว่า การนำเข้ามาจะไม่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อการอยู่รอดของชนิดพันธุ์ที่เกี่ยวข้อง

ข. เจ้าหน้าที่ฝ่ายปฏิบัติการของประเทศซึ่งนำเข้ามาจากทะเลพอใจว่า ผู้ที่รับตัวอย่างพันธุ์ที่ยังมีชีวิตได้เตรียมการตามความเหมาะสมสำหรับที่อยู่อาศัยและการดูแลเอาใจใส่ตัวอย่างพันธุ์นั้น และ

ค. เจ้าหน้าที่ฝ่ายปฏิบัติการของประเทศซึ่งนำเข้ามาจากทะเลพอใจว่า ตัวอย่างพันธุ์นั้นมิได้นำมาใช้เพื่อประโยชน์ในทางการค้า

มาตรา ๔ ระเบียบการค้าตัวอย่างพันธุ์พืชในบัญชีแนบท้าย หมายเลข ๒ การส่งออกตัวอย่างพันธุ์พืชในบัญชีแนบท้าย หมายเลข ๒ จะต้องขออนุญาตส่งออก หนังสืออนุญาตส่งออกจะออกได้ต่อเมื่อเจ้าหน้าที่ฝ่ายปฏิบัติการได้ตรวจสอบแล้วว่าไม่เป็นการละเมิดกฎหมายภายใน และการนำเข้าตัวอย่างพันธุ์ในบัญชีแนบท้าย หมายเลข ๒ ต้องแสดงใบอนุญาตส่งออกประกอบการนำเข้า

มาตรา ๕ ระเบียบการค้าตัวอย่างพันธุ์พืชในบัญชีแนบท้าย หมายเลข ๓ การนำตัวอย่างพันธุ์พืชในบัญชีแนบท้าย หมายเลข ๓ เข้าประเทศ ต้องแสดงใบรับรองแหล่งที่มา และในกรณีที่น่าตัวอย่างพันธุ์พืชดังกล่าวมาจากประเทศที่ระบุให้เป็นพืชในบัญชีแนบท้าย หมายเลข ๓ จะต้องแสดงหนังสืออนุญาตส่งออก จากประเทศนั้น

มาตรา ๖ ใบอนุญาตและใบรับรอง จะต้องปฏิบัติตามบัญชีแนบท้ายหมายเลข ๔ และกำหนดอายุไว้ไม่เกิน ๖ เดือน และจะต้องใช้เฉพาะการส่งตัวอย่างแต่ละครั้งเท่านั้น

มาตรา ๗ ข้อยกเว้นและบทบัญญัติพิเศษอื่นอันเกี่ยวกับการค้า

๑. บทบัญญัติในมาตรา ๓, ๔ และ ๕ มิให้นำมาใช้กับการส่งผ่านแดนหรือการขนถ่ายตัวอย่างพันธุ์ที่ผ่านหรือนำในเขตประเทศภาคี ในขณะที่ตัวอย่างพันธุ์นั้นยังอยู่ภายในความควบคุมของศุลกากร

๒. เมื่อเจ้าหน้าที่ฝ่ายปฏิบัติการของประเทศที่นำออก หรือนำผ่านแดนพอใจว่า ตัวอย่างพันธุ์ใดที่เจ้าหน้าที่ฝ่ายปฏิบัติการได้ออกใบรับรองว่าได้รับมาก่อนที่บทบัญญัติของอนุสัญญาฉบับนี้จะควบคุมตัวอย่างพันธุ์ดังกล่าวก็มีให้นำบทบัญญัติของมาตรา ๓ มาตรา ๔ และมาตรา ๕ มาใช้บังคับกับตัวอย่างพันธุ์นั้น

๓. บทบัญญัติในมาตรา ๓, ๔ และ ๕ มิให้ใช้บังคับแก่ตัวอย่างพันธุ์ซึ่งเป็นสมบัติส่วนตัว หรือ เครื่องใช้ในบ้าน ช้อยกเว้นนี้มิได้ครอบคลุมถึง

- ในกรณีของตัวอย่างพันธุ์ชนิดที่ระบุในบัญชีแนบท้ายหมายเลข ๑ นั้น ถ้าเจ้าของสามารถนำมาจากภายนอกประเทศที่ตัวเองอาศัยอยู่เป็นปกติ และได้นำเข้าประเทศนั้น

- ในกรณีของตัวอย่างพันธุ์ที่ระบุในบัญชีแนบท้ายหมายเลข ๒

(๑) ถ้าเป็นของที่เจ้าของได้รับจากนอกประเทศที่ตนเองอาศัยอยู่เป็นปกติและ อยู่ในประเทศซึ่งของถูกนำออกจากป่า

(๒) เป็นของที่นำเข้าประเทศซึ่งเจ้าของอาศัยอยู่เป็นปกติ และ

(๓) ประเทศซึ่งของถูกนำออกจากป่าได้กำหนดให้มีใบอนุญาตให้นำของออก นอกประเทศล่วงหน้าก่อนอนุญาตให้นำตัวอย่างพันธุ์นั้นออก

ทั้งนี้ เว้นแต่เจ้าหน้าที่ฝ่ายปฏิบัติการพอใจว่า ตัวอย่างพันธุ์ดังกล่าวได้รับมาก่อนที่อนุสัญญาฉบับนี้จะ ควบคุมตัวอย่างพันธุ์ดังกล่าว

๔. ตัวอย่างพันธุ์สัตว์ชนิดที่ระบุในบัญชีแนบท้าย หมายเลข ๑ ที่ได้รับมาโดยการขยายพันธุ์ใน คอกเพื่อการค้า หรือตัวอย่างพันธุ์พืชที่ระบุในบัญชีแนบท้าย หมายเลข ๑ ที่ได้มาโดยการขยายพันธุ์เทียมให้ถือว่าเป็นตัวอย่างพืชหรือสัตว์ในบัญชีแนบท้าย หมายเลข ๒

๕. เมื่อเจ้าหน้าที่ฝ่ายปฏิบัติการของประเทศผู้นำออกตรวจดูจนพอใจแล้วว่า เป็นตัวอย่างพันธุ์ สัตว์ที่เกิดจากการขยายพันธุ์ในคอก หรือตัวอย่างพันธุ์พืชที่ได้มาจากการขยายพันธุ์เทียม หรือส่วนของสัตว์หรือพืช นั้น และได้ออกใบรับรองให้ตัวอย่างดังกล่าว ใบรับรองที่แสดงผลตามข้างต้น ให้มีผลเช่นเดียวกับใบอนุญาต หรือ ใบรับรองซึ่งออกตามหลักเกณฑ์ในมาตรา ๓, ๔ และ ๕

๖. บทบัญญัติในมาตรา ๓, ๔ และ ๕ มิให้ใช้บังคับในกรณีการยืมซึ่งมิใช่ในทางการค้า การ บริจาคหรือแลกเปลี่ยนระหว่างนักวิทยาศาสตร์หรือสถาบันทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งเจ้าหน้าที่ฝ่ายปฏิบัติการได้รับจด ทะเบียนไว้เฉพาะ เช่น ตัวอย่างพันธุ์ไม้แห้ง ตัวอย่างพันธุ์อื่นที่เก็บรักษาไว้ ตัวอย่างแห้งที่เก็บไว้สำหรับพิพิธภัณฑ์ หรือตัวอย่างพืชที่ยังมีชีวิต ซึ่งปิดป้ายที่ออกให้หรือรับรองโดยเจ้าหน้าที่ฝ่ายปฏิบัติการ

๗. เจ้าหน้าที่ฝ่ายปฏิบัติการของประเทศใดๆ อาจยกเว้นบทบัญญัติในมาตรา ๓, ๔ และ ๕ โดย ยกเว้นให้ไม่ต้องมีใบอนุญาตหรือใบรับรองในการนำเคลื่อนที่สำหรับตัวอย่างพันธุ์ที่เป็นส่วนหนึ่งของการจัด ดำเนินการด้านเกษตร นิทรรศการทางพืชหรือนิทรรศการเคลื่อนที่อื่นๆ ที่เข้าลักษณะดังต่อไปนี้

- ผู้นำออกหรือผู้นำเข้า ได้ลงทะเบียนรายละเอียดต่างๆ ของตัวอย่างเหล่านั้นโดยครบถ้วน ต่อเจ้าหน้าที่ฝ่ายปฏิบัติการ

- ตัวอย่างพันธุ์ดังกล่าวอยู่ในประเภทที่ระบุในวรรค ๒ หรือวรรค ๕ แห่งมาตรานี้ และ

- เจ้าหน้าที่ฝ่ายปฏิบัติการพอใจว่าการขนส่งและดูแลตัวอย่างพันธุ์ที่ยังมีชีวิตจะได้กระทำ โดยวิธีที่เสี่ยงต่อการบาดเจ็บเป็นอันตรายต่อสุขภาพ หรือเป็นการทารุณโหดร้ายน้อยที่สุด

มาตรา ๘ ว่าด้วยมาตรการที่ประเทศภาคีอนุสัญญาจะต้องดำเนินการ เช่น การจัดทำรายงานการค้าของชนิดพันธุ์ในบัญชีอนุสัญญาประจำปี การกำหนดให้มีบทลงโทษต่อผู้ทำการค้าชนิดพันธุ์ที่เป็นการฝ่าฝืนต่อข้อกำหนดของอนุสัญญา เหล่านี้เป็นต้น

มาตรา ๙ ว่าด้วยการกำหนดให้ประเทศภาคีจะต้องจัดให้มีเจ้าหน้าที่ฝ่ายปฏิบัติการและเจ้าหน้าที่ฝ่ายวิชาการขึ้นมาเป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินกิจกรรมในส่วนที่เกี่ยวข้อง

มาตรา ๑๐ ว่าด้วยการยอมรับเอกสารประกอบการค้ากับประเทศที่ไม่ได้เป็นภาคีอนุสัญญา

มาตรา ๑๑ ว่าด้วยวิธีการในการประชุมประเทศภาคี เช่น กำหนดให้มีการประชุมสมัยสามัญอย่างน้อยทุก ๒ ปี ต่อครั้ง ฯลฯ

มาตรา ๑๒ และ ๑๓ ว่าด้วยหน้าที่ของสำนักเลขาธิการของอนุสัญญา เช่น รับผิดชอบในการจัดให้มีการประชุม ดำเนินการศึกษาทางด้านวิทยาศาสตร์และด้านวิชาการที่ได้รับมอบหมายโดยที่ประชุมของประเทศภาคี ติดตามสถานการณ์การค้าชนิดพันธุ์ เหล่านี้เป็นต้น

มาตรา ๑๔ ว่าด้วยความเกี่ยวข้องกับอนุสัญญาอื่นๆ หรือกฎหมายอื่นๆ ที่ประเทศภาคีได้ดำเนินการอยู่ หรือเป็นภาคีอยู่ โดยระบุว่าอนุสัญญานี้จะไม่มีผลกระทบใดๆ

มาตรา ๑๕ และ ๑๖ ว่าด้วยมาตรการ ขั้นตอน วิธีการแก้ไข เปลี่ยนแปลงบัญชีชนิดพันธุ์ในบัญชีแนบท้ายอนุสัญญา เช่น การขอแก้ไขเปลี่ยนแปลงบัญชีในการประชุมประเทศภาคี ประเทศภาคีที่จะขอเปลี่ยนแปลงแก้ไขบัญชีแนบท้ายหมายเลข ๑ และ ๒ ต้องยื่นข้อเสนอต่อสำนักเลขาธิการไซเตส อย่างน้อย ๑๕๐ วัน ก่อนที่จะมีการประชุมประเทศภาคี การเปลี่ยนแปลงจะมีขึ้นได้ต้องได้รับความเห็นชอบ ด้วยคะแนน ๒ ใน ๓ เสียงของจำนวนประเทศสมาชิก เหล่านี้เป็นต้น

มาตรา ๑๗ ว่าด้วยขั้นตอน วิธีการแก้ไขเพิ่มเติมอนุสัญญา โดยมีสาระสำคัญว่า การพิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมจะกระทำต่อเมื่อประเทศภาคีอย่างน้อย ๑ ใน ๓ ร้องขอ และจะต้องได้รับคะแนนเสียงข้างมาก ๒ ใน ๓ ของประเทศภาคีที่เข้าร่วมประชุมจึงจะแก้ไขได้

มาตรา ๑๘ ว่าด้วยวิธีการยุติข้อพิพาท ซึ่งอาจกระทำได้โดยการเจรจาหรือให้อนุญาตตุลาการที่ศาลโลกพิจารณา

มาตรา ๒๓ ว่าด้วยการสงวนสิทธิ์ (Reservation) กำหนดไม่ให้ประเทศภาคีสงวนสิทธิ์ใดๆ ไป แต่อาจจะสงวนสิทธิ์เกี่ยวกับชนิดพันธุ์ใดชนิดพันธุ์หนึ่งในบัญชีอนุสัญญาได้

๑.๔ พันธกรณีต่ออนุสัญญาไซเตส

การเข้าเป็นสมาชิกอนุสัญญาไซเตส ทำให้เกิดพันธะผูกพันที่ประเทศสมาชิกต้องปฏิบัติ คือ

๑. ประเทศสมาชิกจะต้องจัดให้มีบทบัญญัติทางกฎหมายที่จะใช้บังคับตามข้อกำหนดของอนุสัญญา โดยการห้ามทำการค้าตัวอย่างพันธุ์ที่เป็นการละเมิดอนุสัญญา รวมทั้งกำหนดบทลงโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืน (มาตรา ๘, อนุสัญญาไซเตส)

๒. ต้องจัดให้มีหน่วยงานหรือองค์กรขึ้น ๒ ฝ่าย คือ เจ้าหน้าที่ฝ่ายปฏิบัติการและเจ้าหน้าที่ฝ่ายวิชาการ (มาตรา ๙, อนุสัญญาไซเตส)

๓. ต้องจัดทำรายงานเกี่ยวกับข้อมูลการนำเข้า ส่งออกและนำผ่านชนิดพันธุ์ในอนุสัญญา ประจำปี และรายงานประจำปีทุก ๒ ปี เกี่ยวกับกฎระเบียบข้อบังคับและมาตรการทางกฎหมายของประเทศภาคี เป็นต้น (มาตรา ๘ วรรค ๗, อนุสัญญาไซเตส)

๔. กำหนดให้มีด่านตรวจผ่านชนิดพันธุ์ในบัญชีแนบท้าย (มาตรา ๘ วรรค ๓, อนุสัญญา ไซเตส) เพื่อให้การควบคุมการทำการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดพันธุ์ที่กำลังสูญพันธุ์เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ชนิดพันธุ์พืชในบัญชีแนบท้ายอนุสัญญาฯ จึงได้ถูกจัดแบ่งออกเป็น ๓ กลุ่ม (๓ บัญชี) คือ

บัญชีแนบท้ายที่ ๑ หมายถึง ชนิดพันธุ์ที่ได้มาจากป่าหรือเป็นของป่าและใกล้จะสูญพันธุ์จึงห้ามทำการค้าโดยเด็ดขาด (ยกเว้นที่ได้จากการขยายพันธุ์เทียมหรือเพาะพันธุ์ และเพื่อการศึกษาและวิจัย: มาตรา ๗ วรรค ๔ และ ๖ อนุสัญญา) การนำเข้าและส่งออกซึ่งชนิดพันธุ์ในบัญชียี่จะต้องคำนึงถึงความอยู่รอด ผลกระทบต่อจำนวนประชากรในธรรมชาติเป็นสำคัญ การส่งออกจะต้องได้รับอนุญาตให้นำเข้าจากประเทศผู้นำเข้าเสียก่อน ตัวอย่างชนิดพันธุ์ ได้แก่ กล้วยไม้รองเท้านารี เป็นต้น

บัญชีแนบท้ายที่ ๒ หมายถึง ชนิดพันธุ์ที่เหลืออยู่ค่อนข้างน้อย แต่ยังไม่ใกล้จะสูญพันธุ์ สามารถทำการค้าได้ (สามารถทำการค้าชนิดพันธุ์ที่ได้มาจากป่าได้ แต่ต้องไม่เป็นการละเมิดกฎหมายภายในประเทศ: มาตรา ๔ วรรค ๒ ข้อ ข. อนุสัญญา) ตัวอย่างชนิดพันธุ์ ได้แก่ ต้นหม้อข้าวหม้อแกงลิง เป็นต้น

บัญชีแนบท้ายที่ ๓ หมายถึง ชนิดพันธุ์ที่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายของประเทศใดประเทศหนึ่ง แล้วขอความช่วยเหลือจากประเทศภาคีให้ช่วยควบคุมการค้าชนิดพันธุ์นั้นด้วย ตัวอย่าง เช่น มะเมื่อยจากประเทศเนปาล เป็นต้น

การเสนอชนิดพันธุ์ใดเข้าบรรจุในบัญชีแนบท้ายอนุสัญญา ชนิดพันธุ์นั้นต้องมีการทำการค้าระหว่างประเทศและต้องการให้ประเทศภาคีช่วยควบคุม ดูแลไม่ให้มีการทำการค้ามากเกินไป หน้าที่ที่สำคัญของประเทศภาคีอนุสัญญา คือ การช่วยประเทศภาคีอื่นๆ อนุรักษ์ชนิดพันธุ์และอนุรักษ์ชนิดพันธุ์ของประเทศของตัวเองด้วย หากประเทศภาคีมีความเห็นหรือมีข้อมูลว่าชนิดพันธุ์ใดมีการทำการค้าระหว่างประเทศมากจนอาจทำให้สูญพันธุ์ได้ สามารถเสนอให้ชนิดพันธุ์นั้นๆ บรรจุเข้าไว้ในบัญชีแนบท้ายอนุสัญญา สิทธิและหน้าที่ที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งของประเทศภาคีอนุสัญญา คือ การเสนอขอเปลี่ยนแปลงบัญชีแนบท้ายอนุสัญญาฯ (มาตรา ๑๕ และ ๑๖ อนุสัญญา) โดยเฉพาะอย่างยิ่งบัญชีแนบท้ายบัญชีที่ ๑ และ ๒

จากการศึกษาบทบัญญัติของอนุสัญญาไซเตส จะเห็นได้ว่าอนุสัญญาไซเตสเป็นข้อตกลงระหว่างประเทศซึ่งมีหลักการสำคัญ คือ การอาศัยความร่วมมือระหว่างประเทศในการกำหนดมาตรการเพื่อควบคุมการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดพันธุ์พืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ คือ อนุญาตให้ทำการค้าได้แต่จะต้องมีการควบคุมมิให้ใช้ประโยชน์ในชนิดพันธุ์จนเกินสมควร ทั้งนี้เพื่อผลในการคุ้มครองและอนุรักษ์ทรัพยากรที่ใกล้สูญพันธุ์ เป็นการใช้ประโยชน์ในทรัพยากรอย่างยั่งยืนควบคู่ไปกับการอนุรักษ์

ซึ่งประเทศไทยเป็นแหล่งกำเนิดของพืชในบัญชีอนุสัญญาไซเตสอยู่หลายชนิด เช่น พืชในวงศ์กล้วยไม้ (Orchidaceae) ได้แก่ เอื้องปากนกแก้ว รองเท้านารี ฟ้ามุ่ย เป็นต้น ฟ้ามุ่ย เป็นกล้วยไม้ที่เป็นที่ต้องการของนักเลี้ยงถึงขนาดมีการจ้างให้ชาวบ้านที่อาศัยบนภูเขาเก็บฟ้ามุ่ยใส่กระสอบเพื่อนำมาจำหน่ายในท้องตลาดให้กับนักเลี้ยงกล้วยไม้ ทำให้ปริมาณประชากรในธรรมชาติในภาคเหนือลดน้อยลงจนน่าตกใจและใกล้สูญพันธุ์ ประเทศไทยจึงได้เสนอขอบรรจุฟ้ามุ่ยไว้ในบัญชีพืชอนุรักษ์ บัญชีที่ ๑ อนุญาตให้ทำการค้าระหว่างประเทศได้เฉพาะต้นที่ได้จากการขยายพันธุ์เทียมเท่านั้น ทำให้การส่งออกกล้วยไม้ชนิดนี้เป็นไปได้ด้วยความลำบาก และในคราวการประชุมประเทศภาคี ครั้งที่ ๑๓ ณ ราชาอาณาจักรไทย ในปี พ.ศ. ๒๕๔๗ ประเทศไทยได้ยื่นข้อเสนอให้ย้ายบัญชีฟ้ามุ่ย จากบัญชีที่ ๑ โดยมีเหตุผลว่า ฟ้ามุ่ย มีศักยภาพในการขยายพันธุ์เทียมเพื่อทำการค้า มีการคัดพันธุ์และขยายพันธุ์โดยวิธีขยายพันธุ์เทียม (เป็นตาหรือเพาะเมล็ดในห้องปฏิบัติการ) แล้วนำมาปลูกเลี้ยงในประเทศกันอย่างแพร่หลาย แต่เพื่อมิให้ประชากรที่ยังหลงเหลือในธรรมชาติถูกรบกวน จึงได้คงฟ้ามุ่ยไว้ในบัญชีที่ ๒ ทำให้การส่งออก ฟ้ามุ่ย ไปต่างประเทศได้รับสะดวกกว่าแต่ก่อน

๒. การศึกษามติที่ประชุมประเทศภาคีในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการค้าและการขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์

๒.๑ มติที่ประชุมประเทศภาคีที่ ๕.๑๕ (Resolution Conf. 5.15)

ว่าด้วยเรื่องของการขึ้นทะเบียนรับรองสถานที่เพาะเลี้ยงพืชในบัญชีอนุสัญญา แต่ยังไม่มียุทธศาสตร์ใดรายงานต่อสำนักเลขาธิการว่าได้มีการใช้ระบบการขึ้นทะเบียนรับรองสถานที่เพาะเลี้ยงดังกล่าวแล้ว

๒.๒ มติที่ประชุมประเทศภาคีที่ ๙.๑๙ แก้ไขเพิ่มเติมในสมัยประชุมประเทศภาคี ครั้งที่ ๑๓ [Resolution Conf. 9.19 (Rev. CoP 13)]

ว่าด้วยเรื่องแนวทางในการขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงขยายพันธุ์เทียมพืชในบัญชีแนบท้ายที่ ๑ เพื่อการส่งออก อ้างถึงมาตรา ๗ วรรค ๔ แห่งอนุสัญญา ที่ระบุว่า “ตัวอย่างพันธุ์พืชที่ระบุในบัญชีแนบท้ายหมายเลข ๑ ที่ได้มาโดยการขยายพันธุ์เทียมให้ถือว่า เป็นตัวอย่างพืชในบัญชีแนบท้ายหมายเลข ๒” หมายความว่า การค้าชนิดพันธุ์พืชในบัญชีที่ ๑ ที่ได้มาจากการขยายพันธุ์เทียมจะได้รับการปฏิบัติเสมือนเป็นชนิดพันธุ์พืชในบัญชีที่ ๒ คือ ความเข้มงวดในการควบคุมการค้า การนำเข้า ส่งออกจะน้อยกว่าการค้าตัวอย่างพันธุ์ในบัญชีที่ ๑ ที่มีลักษณะได้มาจากป่า

สถานที่เพาะเลี้ยงขยายพันธุ์เทียมของประเทศภาคีที่ยังไม่ได้ดำเนินการขึ้นทะเบียนกับสำนักเลขาธิการไซเตส ตามมติที่ประชุมยังอนุญาตให้สามารถดำเนินการส่งออกตัวอย่างพันธุ์ในบัญชีที่ ๑ ที่มีลักษณะขยายพันธุ์เทียมได้ต่อไป โดยในการออกหนังสืออนุญาตส่งออกให้ใช้หลักเกณฑ์ในการปฏิบัติเช่นเดียวกัน

ก) การขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงขยายพันธุ์เทียมพืชดังกล่าวให้อยู่ในดุลพินิจและความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ฝ่ายปฏิบัติการของแต่ละภาคี โดยมีเจ้าหน้าที่วิชาการของภาคีนั้นๆ คอยให้คำปรึกษา

ข) เจ้าหน้าที่ฝ่ายปฏิบัติการจะต้องรายงานข้อมูลของสถานเพาะเลี้ยงแต่ละแห่งที่ได้รับการขึ้นทะเบียนให้สำนักเลขาธิการไซเตสทราบ

ค) ตัวอย่างพันธุ์ที่ได้จากการขยายพันธุ์เทียมของสถานเพาะเลี้ยงที่ขึ้นทะเบียนไว้แล้วนั้น ในการส่งออกให้ติดฉลากและบรรจุในหีบห่อแยกจากตัวอย่างพันธุ์ของพืชในบัญชีที่ ๒ หรือ ๓ ที่ขนส่งในคราวเดียวกัน โดยหนังสืออนุญาตส่งออกให้ระบุเลขทะเบียนและชื่อสถานที่เพาะเลี้ยง (กรณีไม่ใช่ผู้ส่งออกเอง)

ง) การยกเลิกหรือเพิกถอนทะเบียนของสถานที่เพาะเลี้ยง ให้ขึ้นอยู่กับมาตรการในการดำเนินการของแต่ละประเทศภาคี แต่จะต้องรายงานผลการดำเนินการให้สำนักเลขาธิการรับทราบไว้ด้วย

จากการศึกษามติที่ประชุมประเทศภาคีที่ ๙.๑๙ แก้ไขเพิ่มเติมในสมัยประชุมประเทศภาคี ครั้งที่ ๑๓ [Resolution Conf. 9.19 (Rev. CoP 13)] ปรากฏว่า อนุสัญญาไซเตสมีมติส่งเสริมให้มีการเพาะขยายพันธุ์เทียมพืชที่ใกล้สูญพันธุ์ เนื่องจากช่วยลดการเก็บเกี่ยวและนำออกจากป่าธรรมชาติโดยตรง และได้ให้สิทธิเจ้าหน้าที่ฝ่ายปฏิบัติการของประเทศภาคีในการพิจารณาดำเนินการใดๆ ที่เกี่ยวกับการขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงให้เป็นไปตามที่กฎหมายภายในของแต่ละประเทศกำหนด โดยสำนักเลขาธิการไซเตสเพียงแต่รับทราบผลการดำเนินการจากข้อมูลที่ประเทศภาคีรายงานมาและทำหน้าที่เผยแพร่ข้อมูลผ่านทางเว็บไซต์ของไซเตสเท่านั้น

อนุสัญญาไซเตสมีข้อกำหนดเกี่ยวกับการขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงเฉพาะการขยายพันธุ์เทียมพืชในบัญชีที่ ๑ เพื่อการส่งออก (การค้าระหว่างประเทศ) เท่านั้น โดยเนอร์สเซอรี่ที่ขยายพันธุ์เทียมพืชในบัญชีที่ ๑ จะต้องแจ้งลงทะเบียนกับสำนักเลขาธิการไซเตส และจะต้องมีการปฏิบัติในการขึ้นทะเบียนและการส่งออก ดังนี้ มีการบรรจุและติดฉลากชื่อชนิด เพื่อแบ่งแยกจากชนิดพันธุ์อื่นๆ ที่ส่งออกในครั้งเดียวกันอย่างชัดเจน หนังสืออนุญาตส่งออกจะต้องระบุชื่อและเลขทะเบียนของสถานที่เพาะเลี้ยงตามรูปแบบที่สำนักเลขาธิการไซเตสกำหนด

หน้าที่ของผู้ขึ้นทะเบียนตามที่อนุสัญญากำหนด

๑. แจ้งชื่อ ที่อยู่ของผู้เป็นเจ้าของ และผู้จัดการ
๒. แจ้งวันที่เริ่มดำเนินการ
๓. แจ้งรายละเอียดการจัดการสถานที่เพาะเลี้ยง เทคนิคและวิธีการขยายพันธุ์
๔. แจ้งข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับประวัติและการดำเนินกิจการที่ผ่านมา
๕. ชนิดพันธุ์ที่มีการขยายพันธุ์อยู่ในสถานที่เพาะเลี้ยง (เฉพาะบัญชี 1)
๖. พ่อ-แม่พันธุ์ ที่มีการนำมาจากป่า จะต้องแจ้งปริมาณและหลักฐานการได้มาตามกฎหมาย ยกเว้นการเก็บเมล็ดจากป่า (เฉพาะชนิดพันธุ์ที่มีถิ่นกำเนิดอยู่ภายในประเทศ)
๗. แจ้งข้อมูลปริมาณที่จะขยายพันธุ์เพื่อการส่งออกได้ ในอนาคตอันใกล้

หน้าที่ของเจ้าหน้าที่ฝ่ายปฏิบัติการ

จะต้องส่งข้อมูลการรับขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชในบัญชีที่ ๑ ให้สำนักเลขาธิการและมีการตรวจสอบติดตามการจัดการสถานที่เพาะเลี้ยง เทคนิคและวิธีการขยายพันธุ์ของสถานเพาะเลี้ยงตามที่กำหนด ในกรณี

ที่สถานเพาะเลี้ยงนำพ่อ-แม่พันธุ์ หรือเก็บเมล็ดจากป่าเจ้าหน้าที่จะต้องรายงานวิธีการขั้นตอนในการตรวจสอบให้เป็นไปตามเงื่อนไขที่กำหนด เป็นต้น

ปัจจุบันมีประเทศสมาชิกรวม ๑๒ ประเทศ ได้แก่ สาธารณรัฐชิลี (Chile) สาธารณรัฐโคลอมเบีย (Colombia) สาธารณรัฐเช็ก (Czech Republic) สาธารณรัฐประชาธิปไตยคองโก (Democratic Republic of the Congo) สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี (Germany) อินเดีย (India) สาธารณรัฐอิตาลี (Italy) มาเลเซีย (Malaysia) สหภาพพม่า (Myanmar) สาธารณรัฐเปรู (Peru) ราชอาณาจักรสเปน (Spain) สมาพันธรัฐสวิส (Switzerland) ที่มีการจัดส่งข้อมูลการรับขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชในบัญชีอนุสัญญาให้กับทางสำนักเลขาธิการเผยแพร่ทางเว็บไซต์ดังกล่าว ซึ่งทั้งหมดเป็นข้อมูลการรับขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชในบัญชีที่ ๑ ทั้งสิ้นและมีจำนวนสถานที่เพาะเลี้ยงไม่มากเท่าประเทศไทย ส่วนใหญ่มีเพียง ๑-๒ ส่วนเท่านั้น (ภาคผนวก ๓) ในส่วนของประเทศไทยเองยังมิได้มีการจัดส่งข้อมูลไปให้สำนักเลขาธิการไซเตส เนื่องจากจำนวนผู้ขึ้นทะเบียนของเรามีมาก ประกอบกับผู้รับใบสำคัญการขึ้นทะเบียนบางรายไม่เห็นด้วยที่จะให้มีการเผยแพร่ข้อมูล

๒.๓ มติที่ประชุมประเทศภาคีที่ ๑๑.๑๑ แก้ไขเพิ่มเติมในสมัยประชุมประเทศภาคี ครั้งที่ ๑๔ [Resolution Conf. 11.11 (Rev. CoP 14)]

ว่าด้วยเรื่องระเบียบการค้าพืชในบัญชีแนบท้ายอนุสัญญา อ้างถึงมติที่ประชุมประเทศภาคีที่ ๙.๑๘ มาตรา ๓ และ มาตรา ๗ วรรค ๔ และ ๕ แห่งอนุสัญญาไซเตส โดยที่ประชุมได้มีการตีความเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการค้าพืชในบัญชีแนบท้ายอนุสัญญาไว้ ดังนี้

ก) ภายใต้การควบคุมสถานะแวดล้อม หมายความว่า สภาพแวดล้อมที่ไม่เป็นไปตามธรรมชาติ โดยมีการจัดการหรือควบคุมของมนุษย์ และมีวัตถุประสงค์เพื่อการผลิตพันธุ์ เช่น การให้น้ำ การให้ปุ๋ย การกำจัดวัชพืชและศัตรูพืช เป็นต้น

ข) พ่อ-แม่พันธุ์ ที่ปลูกเลี้ยงจะต้องอยู่ภายใต้การควบคุมสถานะแวดล้อมและใช้เพื่อผลิต/เพิ่มจำนวนต้นพันธุ์ ทั้งนี้ เจ้าหน้าที่ไซเตสของประเทศผู้ส่งออกพอใจแล้วว่าได้มีการปฏิบัติตามข้อกำหนดในบทบัญญัติแห่งอนุสัญญาไซเตส และกฎหมายภายในประเทศ โดยใช้วิธีการที่จะไม่ส่งผลกระทบต่อความอยู่รอดของประชากรของชนิดพันธุ์ในธรรมชาติ และมีการคงไว้ซึ่งปริมาณที่มากพอที่จะขยายพันธุ์เพิ่มปริมาณเพื่อความอยู่รอดของประชากรชนิดพันธุ์นั้นๆ ในธรรมชาติได้

การกำหนดคำนิยามของ “การขยายพันธุ์เทียม”

ก) ปลูกเลี้ยงอยู่ภายใต้การควบคุมสถานะแวดล้อม

ข) ตัวอย่างพันธุ์ที่ได้มาจากการเพาะเมล็ด การตัดชำ การแยกหน่อ การเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ สปอร์ หน่อพันธุ์หรือส่วนอื่นๆ ที่เป็นข้อยกเว้นจากการควบคุมของอนุสัญญาฯ หรือเกิดจากพ่อ-แม่พันธุ์ที่ได้จากการขยายพันธุ์เทียม

ทั้งนี้ ตัวอย่างพันธุ์ที่ได้จากการตัดชำ การแยกหน่อจะถือว่าเป็นการขยายพันธุ์เทียมก็ต่อเมื่อตัวอย่างพันธุ์นั้น ไม่มีส่วนใดที่มีสภาพได้มาจากป่า

ข้อยกเว้นสำหรับการเก็บเมล็ดหรือสปอร์จากป่ามาเพาะโดยถือเป็นการขยายพันธุ์เทียม และอนุญาตให้กระทำได้ในกรณี ต่อไปนี้

ก) กรณีเป็นไม้ยืนต้น เนื่องจากต้นพ่อ-แม่พันธุ์จะต้องใช้เวลาอันกว่าจะมีอายุถึงระยะสืบพันธุ์ (Reproductive Age) และสร้างเมล็ดได้ การเก็บเมล็ดหรือสปอร์จากป่า จะต้องนำมาปลูกเลี้ยงภายใต้การควบคุมสภาวะแวดล้อม โดยอนุญาตให้กระทำได้เฉพาะประเทศที่เป็นเจ้าของทรัพยากรและประเทศที่เป็นถิ่นกำเนิดของชนิดพันธุ์นั้นๆ ทั้งนี้ เจ้าหน้าที่ฝ่ายปฏิบัติการของประเทศที่เป็นถิ่นกำเนิดได้ตรวจสอบแล้วว่า การได้มานั้นไม่ขัดต่อกฎหมายภายในประเทศ และได้รับการพิจารณาจากเจ้าหน้าที่ฝ่ายวิชาแล้วว่า การเก็บเมล็ดหรือสปอร์นั้น ไม่มีผลกระทบเสียหายต่อการอยู่รอดของประชากรในธรรมชาติและไม่ทำให้เกิดความเสียหายต่อการอนุรักษ์และคุ้มครองชนิดพันธุ์นั้นๆ

ข) การดำเนินการตามวิธีการดังกล่าวข้างต้น ต้องมีการจำกัดปริมาณการเก็บเมล็ดหรือสปอร์ เพื่อให้ชนิดพันธุ์สามารถขยายพันธุ์เพิ่มปริมาณประชากรในธรรมชาติได้ ส่วนหนึ่งของพืชที่ขยายพันธุ์ได้ให้สงวนไว้ใช้เป็นพ่อ-แม่พันธุ์ในอนาคต เพื่อลดการเก็บเมล็ดหรือสปอร์ออกจากป่า อีกส่วนหนึ่งใช้เป็นต้นพันธุ์เพื่อนำกลับไปปลูกคืนป่าธรรมชาติทดแทนประชากรที่ถูกทำลายไป

ค) กรณีที่จะแจ้งลงทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชในบัญชีแนบท้ายที่ ๑ เพื่อการค้ากับสำนักเลขาธิการไซเตส จะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในมติที่ประชุมประเทศภาคีที่ ๙.๑๙ แก้ไขเพิ่มเติมในสมัยประชุมประเทศภาคี ครั้งที่ ๑๓ [Resolution Conf. 9.19 (Rev. CoP13)]

จากการศึกษามติที่ประชุมประเทศภาคีที่ ๑๑.๑๑ แก้ไขเพิ่มเติมในสมัยประชุมประเทศภาคี ครั้งที่ ๑๔ [Resolution Conf. 11.11 (Rev. CoP14)] ว่าด้วยเรื่องของการระบียบการค้าตัวอย่างพันธุ์ในบัญชีแนบท้ายอนุสัญญาไซเตส เมื่อพิจารณาความเห็นในมติที่ประชุมนี้แล้ว สรุปได้ว่า อนุสัญญาฯ อนุญาตให้ประเทศที่เป็นแหล่งกำเนิดของชนิดพันธุ์สามารถเก็บเมล็ด (ฝัก) หรือสปอร์ของพืชที่เกิดอยู่ในป่ามาเพาะขยายพันธุ์ได้ หากว่าไม่ขัดต่อกฎหมายภายในของประเทศที่มีผลใช้บังคับอยู่ และมีแผนการบริหารจัดการด้านการอนุรักษ์ที่ดีพอ

๓. ผลการศึกษากฎหมายและระเบียบต่างๆ ของประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับการขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์เพื่อการค้า

๓.๑ พระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. ๒๕๑๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติพันธุ์พืช (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕
สาระสำคัญที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- มาตรา ๓ การกำหนดคำจำกัดความ

“พีชอนุรักษ์” หมายถึง พีชชนิดที่กำหนดไว้ในบัญชีแนบท้ายอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ ซึ่งรัฐมนตรีประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา

“การขยายพันธุ์เทียม” หมายถึง การขยายพันธุ์ที่ไม่ใช่การขยายพันธุ์โดยวิธีธรรมชาติ ตามเกณฑ์และวิธีการที่อธิบดีกำหนด

- มาตรา ๒๙ ตรี ห้ามผู้ใดนำเข้า ส่งออกหรือนำผ่านพีชอนุรักษ์หรือซากของพีชอนุรักษ์ เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากอธิบดีหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมาย
- มาตรา ๒๙ จัตวา ผู้ใดประสงค์จะขยายพันธุ์เทียมพีชอนุรักษ์เพื่อการค้า ให้ยื่นคำขอเป็นหนังสือเพื่อขอขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพีชอนุรักษ์ต่อกรมวิชาการเกษตร
- มาตรา ๖๑ ทวิ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๒๙ ตรี หรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๒๙ จัตวา ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินสามพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

จากการศึกษาพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. ๒๕๑๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติพันธุ์พืช (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ พบว่า พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติพันธุ์พืชฉบับเดิมในส่วนของ การควบคุมการนำเข้า ส่งออกและนำผ่าน ตลอดจนการขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพีชอนุรักษ์ โดยมีเจตนารมณ์เพื่อที่จะ ปฏิบัติให้เป็นไปตามพันธกรณีของอนุสัญญาไซเตสซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองพืชป่ามิให้สูญพันธุ์ไปจากโลก โดยการควบคุมการค้าระหว่างประเทศ และเพื่อเป็นการส่งเสริมให้มีการเพาะเลี้ยงและขยายพันธุ์พืชป่านอกเหนือจากวิธี ธรรมชาติ

๓.๒ ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง พีชอนุรักษ์ตามพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. ๒๕๑๘

ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ฉบับนี้ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้ประกาศ กำหนดให้ชนิดพืชในบัญชีแนบท้ายอนุสัญญาไซเตสเป็นพีชอนุรักษ์ตามพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. ๒๕๑๘ ซึ่งแก้ไข เพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติพันธุ์พืช (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ การนำเข้า ส่งออกหรือนำผ่านต้องถือปฏิบัติตาม ข้อกำหนดแห่งพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. ๒๕๑๘ ดังกล่าว

สาระสำคัญ

“พีชอนุรักษ์” ตามมาตรา ๓ วรรค ๙ แห่งพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. ๒๕๑๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม โดย พระราชบัญญัติพันธุ์พืช (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ หมายความว่า “พีชชนิดที่กำหนดไว้ในบัญชีแนบท้ายอนุสัญญาว่า ด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ ซึ่งรัฐมนตรีประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา” และ มาตรา ๒๙ ทวิ ให้พืชที่กำหนดในบัญชีแนบท้ายอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่า ที่ใกล้สูญพันธุ์ซึ่งรัฐมนตรีประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษาเป็นพีชอนุรักษ์ตามพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. ๒๕๑๘

ภายหลังการประชุมประเทศภาคีอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ กำลังจะสูญพันธุ์ ที่จัดขึ้นทุกๆ ๒ ปี ที่ประชุมจะมีมติให้แก้ไขเปลี่ยนแปลงรายชื่อพืชในบัญชีแนบท้ายอนุสัญญา

หลายรายการ เพื่อให้เป็นไปตามพันธกรณีแห่งอนุสัญญาฯ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์จึงต้องประกาศ กำหนดพืชในบัญชีแนบท้ายอนุสัญญาฯ เป็นพืชอนุรักษ์ใหม่ เพื่อให้เป็นไปตามมติที่ประชุมดังกล่าว

นอกจากนี้ ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ฯ ยังได้ระบุข้อยกเว้นและเงื่อนไขสำหรับการปฏิบัติทางการค้าสำหรับพืชอนุรักษ์ตามประกาศฉบับนี้ไว้ ดังนี้

๑. ข้อยกเว้นสำหรับลูกผสมของพืชอนุรักษ์บัญชีที่ ๑

สำหรับกรณีที่ไม่ใช่พืชอนุรักษ์ชนิดพันธุ์แท้ (Species) ซึ่งระบุไว้ในบัญชีพืชอนุรักษ์บัญชีที่ ๑ พืชลูกผสมที่เกิดจากการขยายพันธุ์เทียมที่มีพ่อหรือแม่พันธุ์มาจากพืชอนุรักษ์บัญชีที่ ๑ จำนวนหนึ่งชนิดหรือมากกว่า หากมีการส่งออกอาจให้มีหนังสือรับรองการขยายพันธุ์เทียมพืชลูกผสมด้วยก็ได้ และเมล็ด ละเอียด เกสร (รวมถึงละออง เกสรที่มีลักษณะเป็นกลุ่มก้อนหรือเป็นเมือก) ไม้ตัดดอก ต้นอ่อน หรือที่ได้จากการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อในสภาพปลอดเชื้อ ไม่ว่าจะอยู่ในอาหารแข็งหรืออาหารเหลว ขนส่งในสภาพปลอดเชื้อ ของพืชลูกผสมดังกล่าวไม่ถือว่าเป็นพืชอนุรักษ์ตาม พระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. ๒๕๑๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติพันธุ์พืช (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕

๒. ข้อยกเว้นสำหรับพืชอนุรักษ์บัญชีที่ ๒ และ ๓

๑ หมายถึง ทุกส่วนของพืชอนุรักษ์ที่สามารถดูออกได้ว่าเป็นของชนิดนั้น และส่วนที่แยกมาจาก ชนิดดังกล่าว ยกเว้น

ก) เมล็ด สปอร์ และละอองเกสร (รวมถึงละอองเกสรที่มีลักษณะเป็นกลุ่มก้อนหรือเป็น เมือก)

ข) ต้นอ่อนหรือที่ได้จากการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อในสภาพปลอดเชื้อ อยู่ในอาหารแข็งหรือ อาหารเหลว และขนส่งในภาชนะที่ปลอดเชื้อ

ค) ไม้ตัดดอกจากต้นที่ได้มาจากการขยายพันธุ์เทียม และ

ง) ผล ส่วนของผล และสิ่งที่ได้มาจากผลของชนิดนั้นจากต้นที่เกิดจากการขยายพันธุ์เทียม ของทุกชนิด ในสกุล *Vanilla* (วานิลลา)

๒ หมายถึง ทุกส่วนของพืชอนุรักษ์ที่สามารถดูออกได้ว่าเป็นของชนิดนั้นและส่วนที่แยกมาจากชนิด ดังกล่าว ยกเว้น เมล็ด และละอองเกสร และ ผลิตภัณฑ์สำเร็จรูป บรรจุภาชนะพร้อมจำหน่ายแบบปลีก

๓ หมายถึง ราก ชิ้นส่วนของราก และรากที่ผ่านเป็นชิ้น

๔ หมายถึง ทุกส่วนของพืชอนุรักษ์ที่สามารถดูออกได้ว่าเป็นของชนิดนั้นและส่วนที่แยกมาจากชนิด ดังกล่าว ยกเว้น

ก) เมล็ด (แต่ไม่รวมถึงเมล็ดพันธุ์เม็กซิกันแคคตัส ที่มีถิ่นกำเนิดในสหรัฐเม็กซิโก) และ ละอองเกสร

ข) ต้นอ่อนหรือที่ได้จากการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อในสภาพปลอดเชื้อ อยู่ในอาหารแข็งหรือ อาหารเหลว และขนส่งในภาชนะที่ปลอดเชื้อ

ค) ไม้ตัดดอกจากต้นที่ได้มาจากการขยายพันธุ์เทียม

ง) ผล ส่วนของผล และสิ่งที่ได้มาจากผลของชนิดนั้นที่ได้มาจากการขยายพันธุ์โดยธรรมชาติ หรือจากการขยายพันธุ์เทียม และ

จ) ส่วนต่างๆ ที่แยกออกมาและสิ่งที่ได้มาจากลำต้น ทั้งที่ได้มาจากการขยายพันธุ์โดยธรรมชาติ หรือมาจากการขยายพันธุ์เทียมของพืชในสกุล *Opuntia* สกุลย่อย *Opuntia*

๕ หมายถึง ท่อนซุง ไม้ที่เลื่อยแล้ว และไม้แผ่นอัด

๖ หมายถึง ท่อนซุง ไม้ที่เลื่อยแล้ว ไม้แผ่นอัดและไม้อัด

๗ หมายถึง ท่อนซุง ไม้ที่ตัดเป็นชิ้น ผง และ สารสกัด

๘ หมายถึง ทุกส่วน บางส่วน และผงที่ได้จากส่วนที่อยู่ใต้ดิน (เช่น ราก, เหง้า)

๙ หมายถึง ทุกส่วนของพืชอนุรักษ์และส่วนที่แยกมาจากพืชอนุรักษ์ดังกล่าว ยกเว้น ชนิดที่มีฉลากข้อความ ดังต่อไปนี้ “ผลิตจาก *Hoodia* spp. ที่ได้มาจากการเก็บเกี่ยวและกระบวนการผลิตภายใต้การควบคุมร่วมกันของเจ้าหน้าที่ฝ่ายปฏิบัติการอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่กำลังจะสูญพันธุ์ของประเทศสาธารณรัฐบอตสวานา สาธารณรัฐนามิเบีย และสาธารณรัฐอาฟริกาใต้ ภายใต้ข้อตกลงร่วมกันที่ BW/NA/ZA xxxxxx”

๑๐ หมายถึง ท่อนซุง ไม้ที่เลื่อยแล้ว ไม้แผ่นอัด รวมถึง ชิ้นไม้ที่ยังไม่ได้ประกอบเพื่อใช้ในการทำคันชักสำหรับเครื่องดนตรีประเภทเครื่องสาย

๑๑ หมายถึง ท่อนซุง ไม้ที่เลื่อยแล้ว ไม้แผ่นอัด ไม้อัด ผง และสารสกัด

๓. ข้อยกเว้นสำหรับพืชอนุรักษ์ในวงศ์แคคตัส (Cactaceae) ตัวอย่างที่ได้จากการขยายพันธุ์เทียมของพันธุ์ปลูก (Cultivars) ของชนิดพืช ดังต่อไปนี้ ไม่ถือว่าเป็นพืชอนุรักษ์ตามพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. ๒๕๑๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติพันธุ์พืช (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕

ก) ชนิด *Schlumbergera truncata* ที่เป็นพันธุ์ปลูก

ข) ชนิด *Opuntia microdasys* ที่เป็นพันธุ์ปลูก

ค) พืชในวงศ์ CACTACEAE ทุกชนิดที่กลายพันธุ์ มีลักษณะปราศจากคลอโรฟิลล์ (Chlorophyll) หรือมีน้อยมากและได้ทำการต่อกิ่งบนต้นพันธุ์ ดังต่อไปนี้ คือ ต้นตอ *Harrisia 'Jusbertii'* (แฮร์ริเซีย จัสเบอร์ทือ) หรือต้นตอ *Hylocereus trigonus* (ไฮโลเซเรียส ไทรโกนัส) หรือต้นตอ *Hylocereus undatus* (ไฮโลเซเรียส อันดาทัส)

๔. ข้อยกเว้นสำหรับพืชอนุรักษ์ชนิด *Cyclamen* spp. ตัวอย่างพืชที่ได้จากการขยายพันธุ์เทียมของพันธุ์ปลูกของ *Cyclamen persicum* ไม่ถือว่าเป็นพืชอนุรักษ์ตามพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. ๒๕๑๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติพันธุ์พืช (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ อย่างไรก็ตาม ข้อยกเว้นนี้ไม่ให้ใช้ในกรณีตัวอย่างพืชซึ่งทำการค้าเป็นหัวพันธุ์ที่พักตัว (Dormant Tubers)

๕. ข้อยกเว้นสำหรับพืชอนุรักษ์ชนิด *Taxus cuspidata* ตัวอย่างพืชที่ได้จากการขยายพันธุ์เทียมซึ่งปลูกในกระถาง หรือภาชนะปลูกที่มีขนาดเล็ก การค้าขายแต่ละครั้งมีฉลากหรือเอกสารที่แสดงชื่อชนิดและข้อความที่

ระบุว่า “ได้มาจากการขยายพันธุ์เทียม” ไม่ถือว่าเป็นพืชอนุรักษ์ตามพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. ๒๕๑๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติพันธุ์พืช (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕

จากการศึกษาข้อยกเว้นภายใต้อนุสัญญาไซเตส พืชอนุรักษ์และส่วนขยายพันธุ์ของพืชอนุรักษ์ เช่น เมล็ด สปอร์ ที่จัดอยู่ในข้อยกเว้นจากการควบคุมของอนุสัญญา นั้น สามารถนำมาพิจารณาในกรณีของแหล่งที่มาโดยชอบด้วยกฎหมายของพ่อ-แม่พันธุ์ เพื่อขอขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์ได้

๓.๓ ประกาศกรมวิชาการเกษตร เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์ ตามพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. ๒๕๑๘ (ฉบับที่ ๑) พ.ศ. ๒๕๓๖

สาระสำคัญ ของประกาศกรมวิชาการเกษตร ฉบับนี้ คือ

- ผู้ประสงค์จะขยายพันธุ์เทียมพืชอนุรักษ์เพื่อการค้า ให้ยื่นคำขอ (แบบพ.พ. ๑๕) พร้อมหลักฐานต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ณ กองควบคุมพืชและวัสดุการเกษตร กรมวิชาการเกษตร
- กรณีขอขยายพันธุ์เทียมพืชอนุรักษ์ที่อยู่ในบัญชีที่ ๑ กรมวิชาการเกษตรจะดำเนินการออกใบสำคัญการขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์ (แบบพ.พ. ๑๖) “ชั่วคราว” ให้แก่ผู้ยื่นคำขอ จนกว่าจะตรวจสอบหลักฐานแล้วว่าถูกต้อง จึงจะออกใบสำคัญฯ (แบบพ.พ. ๑๖) ฉบับจริง ซึ่งมีอายุ ๕ ปีให้ และเรียกเก็บใบสำคัญชั่วคราวคืน
- กรณีขอขยายพันธุ์เทียมพืชอนุรักษ์ที่อยู่ในบัญชีที่ ๒ กรมวิชาการเกษตรจะดำเนินการออกใบสำคัญการขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์ (แบบพ.พ. ๑๖) ฉบับจริง ให้ทันที
- การตรวจสอบสถานที่เพาะเลี้ยงฯ ซึ่งได้รับใบสำคัญฯ “ชั่วคราว” พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องตรวจสอบร่วมกับเจ้าหน้าที่วิชาการพืชอนุรักษ์ที่กรมวิชาการเกษตรแต่งตั้ง อย่างน้อย ๑ คน
- ผลการตรวจสอบ หากผู้รับใบสำคัญฯ “ชั่วคราว” ดำเนินการไม่ถูกต้อง จะต้องดำเนินการแก้ไขภายใน ๖๐ วัน หากไม่สามารถแก้ไขได้ตามที่กำหนด จะถูกเพิกถอนใบสำคัญฯ “ชั่วคราว”
- ผู้รับใบสำคัญฯ ต้องจัดทำบัญชีแสดงจำนวนพืชอนุรักษ์ที่เปลี่ยนแปลงในรอบปีปฏิทิน และแจ้งให้กรมวิชาการเกษตรทราบภายในวันที่ ๓๑ ธันวาคม ของทุกปี
- ผู้รับใบสำคัญฯ ที่ประสงค์จะต่ออายุใบสำคัญฯ ให้ยื่นแบบ พ.พ. ๑๙ ก่อนใบสำคัญฯ สิ้นอายุ
- ผู้ประสงค์จะขยายพันธุ์เทียมพืชอนุรักษ์ตามวงค์และชนิดที่ระบุไว้ในบัญชีที่ 1 ต้องแจ้งแหล่งที่มาที่ถูกต้องของพ่อ-แม่พันธุ์ ภายใน ๓๖๕ วัน นับแต่วันที่ประกาศนี้ใช้บังคับ
- ให้ผู้ซึ่งทำการขยายพันธุ์เทียมพืชอนุรักษ์เพื่อการค้าอยู่ ณ วันที่ประกาศนี้ใช้บังคับ ยื่นคำขอขึ้นทะเบียน พร้อมหลักฐาน ภายใน ๑๘๐ วัน นับแต่วันที่ประกาศนี้มีผลใช้บังคับ

๓.๔ ประกาศกรมวิชาการเกษตร เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยง
พืชอนุรักษ์ ตามพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. ๒๕๑๘ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๑

สาระสำคัญ ของประกาศกรมวิชาการเกษตร ฉบับนี้ คือ

- เพื่อแก้ไขเพิ่มเติมหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์ตาม
พระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. ๒๕๑๘ ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น จึงให้ยกเลิก
หลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไข ตามประกาศกรมวิชาการเกษตร ฉบับที่ ๑

- ผู้ใดประสงค์จะขยายพันธุ์พืชอนุรักษ์เพื่อการค้า ให้ยื่นคำขอ (แบบ พ.พ. ๑๕) พร้อมด้วย
หลักฐานต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ณ กองควบคุมพืชและวัสดุการเกษตร กรมวิชาการเกษตร หรือส่งคำขอขึ้นทะเบียน
ทางไปรษณีย์

- การขยายพันธุ์พืชต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กรมวิชาการเกษตรประกาศกำหนดไว้ใน
ประกาศกรมวิชาการเกษตรว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการขยายพันธุ์พืช และพ่อแม่พันธุ์ที่ใช้ต้องได้มาโดยชอบด้วย
กฎหมาย

- เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจสอบหลักฐานว่าถูกต้องครบถ้วน กรมวิชาการเกษตรจะออกใบสำคัญการ
ขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์ (แบบ พ.พ. ๑๖) ให้แก่ผู้ยื่นคำขอภายในสามสิบวันนับแต่วันที่รับคำขอ

- กำหนดหน้าที่ที่ผู้ได้รับใบสำคัญฯ ต้องปฏิบัติ ดังนี้

(๑) จัดทำบัญชีแสดงจำนวนพืชอนุรักษ์ที่เปลี่ยนแปลงในรอบปีปฏิทิน และส่งให้พนักงานเจ้าหน้าที่
ภายในวันที่ ๓๑ มกราคม ของปีถัดไป

(๒) จัดวางพืชอนุรักษ์ตามชนิดของพืชอนุรักษ์เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบของพนักงาน
เจ้าหน้าที่

(๓) ไม่นำพืชอนุรักษ์ชนิดอื่นซึ่งอยู่ในวงศ์เดียวกับพืชอนุรักษ์ที่ได้รับขึ้นทะเบียนไว้ที่ได้มาโดยไม่
ถูกต้องตามกฎหมายเข้ามาปลูกในสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์

(๔) ในกรณีที่มีการเพิ่ม-ลดชนิดพืชอนุรักษ์ จากที่แสดงไว้ในแบบบัญชีพืชอนุรักษ์แนบท้าย
ใบสำคัญฯ แล้วนั้น ให้ยื่นคำขอเพิ่ม-ลดชนิดพืชอนุรักษ์ (แบบ พ.พ. ๑๘)

(๕) ในกรณีมีการเปลี่ยน ชื่อตัว ชื่อสกุล ชื่อสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์หรือชื่อผู้ดำเนินการ
เพิ่ม ลด หรือย้ายสถานเพาะเลี้ยงฯ ให้ยื่นคำขอตามแบบ พ.พ. ๒๑ พร้อมใบสำคัญฯ ฉบับเดิม

- ผู้รับใบสำคัญฯ ที่ประสงค์จะต่ออายุใบสำคัญฯ ให้ยื่นคำขอแบบ พ.พ. ๑๙ ไม่น้อยกว่าสามสิบวันก่อน
ใบสำคัญฯ สิ้นอายุ

- กรณีที่ผู้รับใบสำคัญฯ ไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขเรื่องการขยายพันธุ์พืชและหน้าที่ของผู้รับใบสำคัญฯ ที่
กรมวิชาการเกษตรกำหนด ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ออกหนังสือสั่งการให้ปฏิบัติให้ถูกต้องภายในสี่สิบห้าวัน และหากไม่มี
การดำเนินการแก้ไขให้ถูกต้อง จะถือว่าใบสำคัญฯ นั้น สิ้นผลนับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้งจากพนักงานเจ้าหน้าที่

- หากใบสำคัญฯ สิ้นผลตามกรณีข้างต้น ผู้รับใบสำคัญฯ สามารถยื่นคำขอขึ้นทะเบียนได้ใหม่อีก เมื่อพ้นระยะเวลาสองปีนับจากวันที่ใบสำคัญฯ สิ้นผล
- พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องดำเนินการเปลี่ยนใบสำคัญฯ ให้กับผู้ได้รับใบสำคัญฯ ชั่วคราว เป็นใบสำคัญฯ ฉบับจริง โดยให้คงอายุใบสำคัญฯ เท่าที่เหลืออยู่

๓.๕ ประกาศกรมวิชาการเกษตร เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์ ตามพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. ๒๕๑๘ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๗

สาระสำคัญ ของประกาศกรมวิชาการเกษตร ฉบับนี้ คือ

- เพื่อแก้ไขเพิ่มเติมหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์ตามพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. ๒๕๑๘ ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ให้ยกเลิกหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการขึ้นทะเบียน ตามประกาศฉบับเดิม
- เปลี่ยนแปลงสถานที่/หน่วยงานที่ดำเนินการรับขึ้นทะเบียน โดยการยื่นคำขอสามารถยื่นคำขอพร้อมหลักฐาน ได้ด้วยตนเองและส่งคำขอโดยทางไปรษณีย์ ถึงพนักงานเจ้าหน้าที่ ณ กองคุ้มครองพันธุ์พืช กรมวิชาการเกษตร
- การขยายพันธุ์เทียมต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กรมวิชาการเกษตรกำหนด และพ่อ-แม่พันธุ์ที่ใช้จะต้องได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย
- พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องพิจารณาตรวจสอบแบบคำขอและหลักฐาน และดำเนินการออกใบสำคัญฯ ให้แล้วเสร็จภายในสองวันนับแต่วันที่รับคำขอ
- กำหนดหน้าที่ของผู้รับใบสำคัญฯ ต้องปฏิบัติ ดังนี้
 - (๑) จัดทำบัญชีแสดงจำนวนพืชอนุรักษ์ที่เปลี่ยนแปลงในรอบปีปฏิทินและส่งให้พนักงานเจ้าหน้าที่ ภายในวันที่ ๓๑ มกราคม ของปีถัดไป
 - (๒) จัดวางพืชอนุรักษ์ตามชนิดของพืชอนุรักษ์ เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบของพนักงานเจ้าหน้าที่
 - (๓) ไม่นำพืชอนุรักษ์ชนิดอื่นซึ่งอยู่ในวงศ์เดียวกับพืชอนุรักษ์ที่ได้รับขึ้นทะเบียนไว้ที่ได้มาโดยไม่ถูกต้องตามกฎหมายเข้ามาปลูกในสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์
 - (๔) ในกรณีที่มีการเพิ่มหรือลดชนิดพืชอนุรักษ์ จากที่แสดงไว้ในแบบบัญชีพืชอนุรักษ์แนบท้ายใบสำคัญการขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์แบบ พ.พ. ๑๖ แล้วนั้น ให้ยื่นคำขอตามแบบ พ.พ. ๑๘ ท้ายประกาศนี้

(๕) ในกรณีมีการเปลี่ยน ชื่อตัว ชื่อสกุล ชื่อสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์หรือชื่อผู้ดำเนินงานการเพิ่ม ลด หรือย้ายสถานเพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์ ตามที่แสดงไว้ในใบสำคัญการขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์ ให้ยื่นคำขอตามแบบ พ.พ. ๒๑ พร้อมใบสำคัญฯ ฉบับเดิม

- ผู้รับใบสำคัญฯ ที่ประสงค์จะต่ออายุใบสำคัญฯ ให้ยื่นคำขอแบบ พ.พ. ๑๙ ไม่น้อยกว่าสามสิบวันก่อนใบสำคัญฯ สิ้นอายุ

- กรณีผู้ได้รับใบสำคัญฯ ไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีการในการขยายพันธุ์เทียมและหน้าที่ของผู้รับใบสำคัญฯ พนักงานเจ้าหน้าที่ออกหนังสือสั่งการให้ปฏิบัติให้ถูกต้องภายในสี่สิบห้าวัน หากไม่ดำเนินการแก้ไขให้ถูกต้อง ให้ใบสำคัญการขึ้นทะเบียนฯ นั้นสิ้นผล นับแต่วันที่ได้รับแจ้งเป็นหนังสือจากพนักงานเจ้าหน้าที่

- ผู้รับใบสำคัญฯ นั้น อาจยื่นขอใบสำคัญฯ ได้ใหม่ต่อเมื่อพ้นระยะเวลาสองปี นับแต่วันที่ใบสำคัญฯ สิ้นผล

- ใบสำคัญการขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์ที่ออกไว้ก่อนประกาศนี้ใช้บังคับ ให้สามารถใช้ได้จนถึงวันสิ้นอายุที่ระบุไว้ในใบสำคัญฯ นั้น

ปัญหาและอุปสรรคที่พบ

จากการศึกษาประกาศกรมวิชาการเกษตรฯ ทั้ง ๓ ฉบับ สามารถสรุปวิธีการ ขั้นตอนการปฏิบัติสำหรับการดำเนินการรับขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์ได้ ดังรายละเอียดในภาคผนวกที่ 1 และสรุปประเด็นปัญหาและอุปสรรคได้ ดังนี้

๑. การจัดทำบัญชีแสดงจำนวนพืชอนุรักษ์ที่เปลี่ยนแปลงในรอบปีปฏิทิน (แบบ พ.พ. ๑๗) ตามที่ประกาศกรมวิชาการเกษตรฯ กำหนดให้ผู้รับใบสำคัญฯ ต้องจัดทำบัญชีแสดงจำนวนพืชอนุรักษ์ที่เปลี่ยนแปลงในรอบปีปฏิทินและจัดส่งให้พนักงานเจ้าหน้าที่ฝ่ายการค้าพืชตามอนุสัญญา ภายในวันที่ ๓๑ มกราคม ของปีถัดไป ในทางปฏิบัติผู้รับใบสำคัญฯ เกินกว่ากึ่งหนึ่งส่งแบบบัญชีล่าช้า และยังคงมีผู้รับใบสำคัญฯ บางรายที่ไม่ส่งเลยในแต่ละปี

๒. การจัดวางพืชอนุรักษ์ภายในสถานที่เพาะเลี้ยง ตามประกาศกรมวิชาการเกษตรฯ ได้กำหนดหน้าที่ของผู้รับใบสำคัญฯ จะต้องจัดวางพืชอนุรักษ์ตามชนิดของพืชอนุรักษ์ เพื่อความสะดวกในการเข้าตรวจสอบของพนักงานเจ้าหน้าที่ ในทางปฏิบัติมีผู้รับใบสำคัญฯ ไม่เกินร้อยละสิบที่จัดวางพืชอนุรักษ์เป็นระเบียบตามที่กฎหมายกำหนด เนื่องจากพืชอนุรักษ์แต่ละชนิดต้องการสภาพแวดล้อมในการเจริญเติบโตต่างกัน เช่น ความชื้น แสง การให้น้ำ การจัดวางจึงเป็นไปในลักษณะที่ง่ายต่อการดูแล รักษามากกว่า

๓. การแจ้งบัญชีเพิ่มหรือลดชนิดพืชอนุรักษ์ หรือจำนวนพ่อ-แม่พันธุ์ (แบบ พ.พ. ๑๘) ในทางปฏิบัติเมื่อมีการนำชนิดพันธุ์เข้ามาเพิ่มเติมในสถานที่เพาะเลี้ยง หรือมีบางชนิดพันธุ์ตายไปจนหมดสิ้น ผู้รับใบสำคัญฯ มิได้ให้ความสำคัญฯ ในการที่จะรายงานให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทราบ

๔. การออกไปซื้อ-ขายให้กับผู้ซื้อ ผู้รับใบสำคัญฯ ขาดความเข้าใจถึงวิธีการที่ถูกต้องและวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของการออกไปซื้อ-ขาย โดยที่กฎหมายมิได้กำหนดหรือมีบทบังคับว่าผู้รับใบสำคัญฯ จะต้องออกไปซื้อ-ขาย

ให้กับผู้ที่ซื้อพืชพันธุ์ที่ได้รับ การขึ้นทะเบียน จึงทำให้ปัญหาการขาดเอกสารหลักฐานเพื่อใช้ประกอบการขอส่งออก หรือขอขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชพันธุ์ และการทุจริตเกิดขึ้นได้

๕. การแจ้งแหล่งที่มาของพ่อ-แม่พันธุ์ ที่ผ่านมาระหว่างการแจ้งแหล่งที่มาของพ่อ-แม่พันธุ์ที่ถูกต้องตาม กฎหมายเป็นปัญหาหลักที่สำคัญที่สุดในกระบวนการขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยง และได้รับการร้องขอ จากเกษตรกรให้ภาครัฐพิจารณาหาช่องทางที่จะช่วยให้พืชพันธุ์ที่อยู่ในครอบครองสามารถนำมาขึ้นทะเบียนได้

๓.๖ ประกาศกรมวิชาการเกษตร เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการขยายพันธุ์เทียม ตามพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ.

๒๕๑๘ (ฉบับที่ ๑) พ.ศ. ๒๕๓๖

สาระสำคัญ ของประกาศกรมวิชาการเกษตร ฉบับนี้ คือ

- เพื่อเป็นการส่งเสริมให้มีการส่งออกพืชและเพื่อให้เป็นไปตามพันธกรณีตามอนุสัญญาว่าด้วยการค้า ระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองพันธุ์สัตว์ป่าและพืชป่าให้ สูญพันธุ์ไปจากแหล่งที่อยู่ตามธรรมชาติ โดยอาศัยความร่วมมือระหว่างประเทศในการควบคุมการค้า และได้กำหนด ห้ามทำการค้าพืชป่าบางชนิด เว้นแต่พืชป่าเหล่านั้นจะได้มาจากการขยายพันธุ์โดยวิธีเทียม อธิบดีกรมวิชาการเกษตร จึงได้ออกประกาศกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการขยายพันธุ์เทียมไว้ ดังนี้

- การขยายพันธุ์เทียมจะต้องกระทำภายใต้การจัดการ และการควบคุมสภาวะแวดล้อมโดยมนุษย์ เพื่อ การผลิตพันธุ์

- ต้องคงปริมาณพ่อ-แม่พันธุ์ไว้ตลอดอายุใบสำคัญฯ (ห้าปี)

ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดว่าการขยายพันธุ์เทียมจะต้องเป็นการดำเนินการ “เพื่อการผลิตพันธุ์” จาก การศึกษาข้อมูลรายงานการจัดทำบัญชีแสดงจำนวนพืชพันธุ์ที่เปลี่ยนแปลงในรอบปีปฏิทิน (แบบ พ.พ. ๑๗) พบว่ามี ผู้รับใบสำคัญฯ จำนวนไม่น้อยที่ตลอดช่วงเวลาห้าปีของอายุใบสำคัญฯ หรือมากกว่า ไม่มีการผลิตหรือขยายพันธุ์เพิ่ม จำนวนพืชพันธุ์ที่ได้รับการขึ้นทะเบียนเลย อีกกรณีหนึ่ง คือ การดำเนินกิจการในลักษณะการซื้อมาขายไป ผู้รับ ใบสำคัญฯ เป็นเพียงผู้รวบรวมเพื่อจำหน่ายหรือส่งออกต่อ โดยไม่มีการขยายพันธุ์เพิ่มจำนวนภายในสถานที่เพาะเลี้ยง ของตนเอง ซึ่งกรณีเหล่านี้ถือได้ว่าไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดไว้

๓.๗ พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๓๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

ประเทศไทยมีพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่าฉบับแรก เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๓ ซึ่งเน้นการสงวน และคุ้มครองสัตว์ป่าชนิดพันธุ์ที่มีอยู่ในประเทศเป็นหลัก มิได้ครอบคลุมไปถึงสัตว์ที่มีถิ่นกำเนิดอยู่ในต่างประเทศ ซึ่งถูก นำเข้ามาในประเทศเพื่อการค้า สุนัขหรือแพะพันธุ์ จึงได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมบางมาตราเพื่อให้สอดคล้องกับ

สถานการณ์ สำคัญที่เกี่ยวข้องกับการเพาะเลี้ยงและขยายพันธุ์สัตว์ป่าเทียบเคียงกับการขยายพันธุ์เทียมพืชป่า
ดังนี้

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้ ได้กำหนดคำนิยามที่สำคัญ ไว้ดังนี้

“สัตว์ป่า” หมายความว่า สัตว์ทุกชนิดไม่ว่าสัตว์บก สัตว์น้ำ สัตว์ปีก แมลงหรือแมง ซึ่งโดยสภาพธรรมชาติ
ย่อมเกิดและดำรงชีวิตอยู่ในป่าหรือในน้ำ และให้หมายความรวมถึงไข่ของสัตว์ป่าเหล่านั้นทุกชนิดด้วย แต่ไม่
หมายความรวมถึงสัตว์พาหนะที่ได้จดทะเบียนทำตัวรูปพรรณตามกฎหมายว่าด้วยสัตว์พาหนะแล้ว และสัตว์พาหนะที่
ได้มาจากการสืบพันธุ์ของสัตว์พาหนะดังกล่าว

“สัตว์ป่าสงวน” หมายความว่า สัตว์ป่าที่หายากตามบัญชีท้ายพระราชบัญญัตินี้ และตามที่กำหนด โดยตรา
เป็นพระราชกฤษฎีกา

“สัตว์ป่าคุ้มครอง” หมายความว่า สัตว์ป่าตามที่กฎกระทรวงกำหนดให้เป็นสัตว์ป่าคุ้มครอง “ซากของสัตว์ป่า”
หมายความว่า ร่างกายหรือส่วนของร่างของสัตว์ป่าที่ตายแล้วหรือเนื้อของสัตว์ป่า ไม่ว่าจะได้ ปิ้ง ย่าง รม ตากแห้ง
หมัก หรือทำอย่างอื่นเพื่อไม่ให้เน่าเปื่อย และไม่ว่าจะชำแหละ แยกออก หรืออยู่ในร่างของสัตว์ป่านั้นและหมายความ
รวมถึง เขา หนัง กระดุก ฟัน งา ขนายน นอ ขน เกล็ด เล็บ กระดอง เปลือก หรือส่วนต่างๆ ของสัตว์ป่าที่แยกออกจาก
ร่างของสัตว์ป่าไม่ว่าจะยังมีชีวิตหรือตายแล้ว

“เพาะพันธุ์” หมายความว่า ขยายพันธุ์สัตว์ป่าที่นำมาเลี้ยงไว้โดยวิธีผสมพันธุ์สัตว์ป่า และหมายความรวมถึง
ขยายพันธุ์สัตว์ป่าโดยวิธีผสมเทียมหรือการย้ายฝากตัวอ่อนด้วย

“ค้า” หมายความว่า ซื้อ ขาย แลกเปลี่ยน จำหน่าย จ่าย แจก หรือโอนกรรมสิทธิ์ ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ในทาง
การค้า และหมายความรวมถึงมีหรือแสดงไว้เพื่อขายด้วย

มาตรา ๘ การพิจารณาคำขออนุญาตตามพระราชบัญญัตินี้ ผู้มีอำนาจอนุญาตจะต้องดำเนินการพิจารณา
และแจ้งผลการพิจารณาคำขอให้ผู้ยื่นคำขอทราบภายในหกสิบวันนับแต่วันได้รับคำขออนุญาต และถ้ามิได้แจ้งผลการ
พิจารณาคำขอให้ผู้ยื่นคำขอทราบภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ให้ถือว่าผู้มีอำนาจอนุญาตมีคำสั่งอนุญาตตามคำขอและ
ต้องออกใบอนุญาตให้แก่ผู้ยื่นคำขอนั้น

เว้นแต่พระราชบัญญัตินี้จะได้กำหนดอายุใบอนุญาตไว้เป็นอย่างอื่น ใบอนุญาตหรือใบรับรองที่ออกตาม
พระราชบัญญัตินี้ ให้ใช้ได้ตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ในใบอนุญาต ถ้าผู้รับใบอนุญาตประสงค์จะขอต่ออายุใบอนุญาตให้
ยื่นคำขอเสียก่อนใบอนุญาตสิ้นอายุ เมื่อได้ยื่นคำขอต่ออายุใบอนุญาตแล้วจะประกอบกิจการต่อไปก็ได้จนกว่าผู้มี
อำนาจอนุญาตจะสั่งไม่ต่ออายุใบอนุญาตให้

การต่ออายุใบอนุญาต การโอนใบอนุญาตหรือใบรับรอง การออกใบแทนใบอนุญาตหรือใบรับรองตาม
พระราชบัญญัตินี้ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

หมวด ๓ การล่า การเพาะพันธุ์ การครอบครอง และการค้าซึ่งสัตว์ป่า ซากของสัตว์ป่าและผลิตภัณฑ์ที่ทำจาก
ซากของสัตว์ป่า

มาตรา ๑๗ ให้รัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ มีอำนาจกำหนดชนิดของสัตว์ป่าคุ้มครองให้เป็น สัตว์ป่าชนิดที่เพาะพันธุ์ได้ โดยกำหนดเป็นกฎกระทรวง

มาตรา ๑๘ ห้ามมิให้ผู้ใดเพาะพันธุ์สัตว์ป่าสงวนหรือสัตว์ป่าคุ้มครองเว้นแต่

(๑) เป็นการเพาะพันธุ์สัตว์ป่าคุ้มครองชนิดที่กำหนดตามมาตรา ๑๗ โดยได้รับใบอนุญาตให้เพาะพันธุ์ จากอธิบดี

(๒) เป็นการเพาะพันธุ์สัตว์ป่าสงวนหรือสัตว์ป่าคุ้มครองของผู้รับใบอนุญาตจัดตั้งและดำเนินกิจการ สวนสัตว์สาธารณะตามมาตรา ๒๙ ซึ่งได้รับอนุญาตจากอธิบดีให้เพาะพันธุ์สัตว์ป่าสงวนหรือสัตว์ป่าคุ้มครองที่อยู่ใน ความครอบครองเพื่อประโยชน์แก่กิจการสวนสัตว์สาธารณะของตน

การขออนุญาตและการอนุญาตให้เพาะพันธุ์สัตว์ตามวรรคหนึ่ง และการได้มาซึ่งสัตว์ป่าคุ้มครองเพื่อการ เพาะพันธุ์ของผู้รับใบอนุญาตตาม (๑) ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง และผู้รับ ใบอนุญาตจะต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดในกฎกระทรวงและเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในใบอนุญาต

ใบอนุญาตตาม (๑) และ (๒) ให้สิ้นอายุลงเมื่อผู้รับใบอนุญาตได้แจ้งการเลิกการดำเนินการเพาะพันธุ์สัตว์ป่าที่ ได้รับอนุญาตต่ออธิบดีตามวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๑๙ ห้ามมิให้ผู้ใดมีไว้ในครอบครองซึ่งสัตว์ป่าสงวน สัตว์ป่าคุ้มครอง ซากของสัตว์ป่าสงวน หรือซาก ของสัตว์ป่าคุ้มครอง เว้นแต่จะเป็นสัตว์ป่าคุ้มครองชนิดที่กำหนดตามมาตรา ๑๗ ที่ได้มาจากการเพาะพันธุ์ หรือซาก ของสัตว์ป่าดังกล่าว และโดยต้องได้รับอนุญาตจากอธิบดี และต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดในกฎกระทรวงและเงื่อนไขที่ กำหนดไว้ในใบอนุญาต

การขออนุญาตและการอนุญาต ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง ความในวรรคหนึ่งและวรรคสอง มิให้ใช้บังคับแก่

(๑) การครอบครองสัตว์ป่าคุ้มครองของผู้รับใบอนุญาตเพาะพันธุ์ตามมาตรา ๑๘ (๑) ที่มีไว้เพื่อการ เพาะพันธุ์หรือได้มาจากการเพาะพันธุ์ หรือซากของสัตว์ป่าดังกล่าว

(๒) การครอบครองสัตว์ป่าสงวน สัตว์ป่าคุ้มครอง ซากของสัตว์ป่าสงวนหรือซากของสัตว์ป่าคุ้มครอง เพื่อกิจการสวนสัตว์สาธารณะของผู้รับใบอนุญาตให้จัดตั้งและดำเนินกิจการสวนสัตว์สาธารณะตามมาตรา ๒๙ และได้ จัดแสดงไว้ในสวนสัตว์สาธารณะที่ได้รับอนุญาตให้จัดตั้งขึ้น

มาตรา ๒๐ ห้ามมิให้ผู้ใดค้าสัตว์ป่าสงวน สัตว์ป่าคุ้มครอง ซากของสัตว์ป่าสงวน ซากของสัตว์ป่าคุ้มครอง หรือผลิตภัณฑ์ที่ทำจากซากของสัตว์ป่าดังกล่าว เว้นแต่เป็นการค้าสัตว์ป่าคุ้มครองชนิดที่กำหนดตามมาตรา ๑๗ ที่ได้มาจากการเพาะพันธุ์ ซากของสัตว์ป่าดังกล่าว หรือผลิตภัณฑ์ที่ทำจากซากของสัตว์ป่าดังกล่าว ทั้งนี้ โดยได้รับ ใบอนุญาตจากอธิบดี

การขออนุญาตและการอนุญาต ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๒๑ ห้ามมิให้ผู้ใดเก็บ ทำอันตราย หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งรังของสัตว์ป่าสงวนหรือสัตว์ป่าคุ้มครอง

ความในวรรคหนึ่ง มิให้ใช้บังคับแก่ผู้ซึ่งได้รับอนุญาตเก็บรังนกอีแอ่นตามกฎหมาย ว่าด้วยอากรรังนกอีแอ่น และผู้ที่อาศัยอำนาจของผู้รับอนุญาตดังกล่าว แต่ต้องปฏิบัติตามระเบียบที่อธิบดีกำหนด โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

หมวด ๔ การนำเข้า ส่งออก นำผ่าน นำเคลื่อนที่ซึ่งสัตว์ป่า และด่านตรวจสัตว์ป่า

มาตรา ๒๓ ภายใต้บังคับมาตรา ๒๔ ห้ามมิให้ผู้ใดนำเข้าหรือส่งออกซึ่งสัตว์ป่าหรือซากของสัตว์ป่าชนิดที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด หรือนำผ่านซึ่งสัตว์ป่าสงวน สัตว์ป่าคุ้มครอง หรือซากของสัตว์ป่าดังกล่าว เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากอธิบดี

การนำเข้าหรือส่งออกซึ่งสัตว์ป่าสงวน สัตว์ป่าคุ้มครอง หรือซากของสัตว์ป่าดังกล่าวจะกระทำมิได้ เว้นแต่เป็นการนำเข้าหรือส่งออกซึ่งสัตว์ป่าคุ้มครองที่ได้มาจากการเพาะพันธุ์ตามมาตรา ๑๘ (๑) หรือซากของสัตว์ป่าคุ้มครองที่ได้มาจากการเพาะพันธุ์และโดยได้รับใบอนุญาตจากอธิบดี

การขออนุญาตและการอนุญาตตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๒๔ การนำเข้า ส่งออก หรือนำผ่านซึ่งสัตว์ป่าหรือซากของสัตว์ป่าชนิดที่ต้องมีใบอนุญาตหรือใบรับรองให้นำเข้า ส่งออก หรือนำผ่าน ตามความตกลงระหว่างประเทศว่าด้วยการค้าสัตว์ป่าและซากของสัตว์ป่า ต้องได้รับใบอนุญาตหรือใบรับรองจากอธิบดี

การขอรับใบอนุญาตหรือใบรับรอง และการออกใบอนุญาตหรือใบรับรองให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๒๕ การนำสัตว์ป่าคุ้มครองหรือซากของสัตว์ป่าคุ้มครองเคลื่อนที่เพื่อการค้าของผู้รับใบอนุญาตตามมาตรา ๒๐ ต้องได้รับใบอนุญาตจากอธิบดี

การขอรับใบอนุญาตและการออกใบอนุญาต ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๒๖ บทบัญญัติมาตรา ๑๖ มาตรา ๑๘ มาตรา ๑๙ มาตรา ๒๑ และมาตรา ๒๓ มิให้ใช้บังคับแก่การกระทำเพื่อประโยชน์ในการสำรวจ การศึกษาและวิจัยทางวิชาการ การคุ้มครองสัตว์ป่า การเพาะพันธุ์ หรือเพื่อกิจการสวนสัตว์สาธารณะ ซึ่งกระทำโดยทางราชการ และโดยได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากอธิบดี และต้องปฏิบัติตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ

ในกรณีที่มีการกระทำตามวรรคหนึ่ง เป็นการกระทำเพื่อกิจการเพาะพันธุ์ของผู้รับใบอนุญาตเพาะพันธุ์ตามมาตรา ๑๘ หรือเพื่อกิจการสวนสัตว์สาธารณะของผู้รับใบอนุญาตจัดตั้งและดำเนินกิจการสวนสัตว์สาธารณะตามมาตรา ๒๙ การเรียกเก็บและการชำระค่าใช้จ่าย ค่าบริการ หรือค่าตอบแทน และราคาสัตว์ป่า ให้เป็นไปตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ

มาตรา ๒๗ ให้รัฐมนตรีมีอำนาจตั้งด่านตรวจสัตว์ป่าและกำหนดเขตของด่านโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๒๘ ผู้ได้นำสัตว์ป่าสงวน สัตว์ป่าคุ้มครอง หรือซากของสัตว์ป่าดังกล่าวเคลื่อนที่ผ่านด่านตรวจสัตว์ป่า ต้องแจ้งเป็นหนังสือตามแบบที่อธิบดีกำหนดต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ประจำด่านตรวจสัตว์ป่า โดยแสดงใบอนุญาตให้นำเคลื่อนที่เพื่อการค้า ให้นำเข้า ให้ส่งออกหรือให้นำผ่าน แล้วแต่กรณี เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ตรวจสอบและอนุญาตเป็นหนังสือแล้วจึงให้นำเคลื่อนที่ต่อไปได้

มาตรา ๔๘ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๑๘ หรือมาตรา ๒๓ วรรคสอง หรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๒๙ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินสามหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๔๙ ผู้ใดมีไว้ในครอบครองซึ่งสัตว์ป่าคุ้มครองที่ได้มาจากการเพาะพันธุ์หรือซากของสัตว์ป่าคุ้มครองที่ได้มาจากการเพาะพันธุ์ โดยไม่ได้รับอนุญาตตามมาตรา ๑๙ ต้องระวางโทษจำคุก ไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๕๐ ผู้ใดทำการค้าสัตว์ป่าคุ้มครองที่ได้มาจากการเพาะพันธุ์ซากของสัตว์ป่าคุ้มครองที่ได้มาจากการเพาะพันธุ์ หรือผลิตภัณฑ์ที่ทำจากซากของสัตว์ดังกล่าวโดยมิได้รับอนุญาตตามมาตรา ๒๐ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

บทเฉพาะกาล

มาตรา ๖๑ เมื่อได้มีกฎกระทรวงตามมาตรา ๖ วรรคหนึ่ง ใช้บังคับการดำเนินการแก่สัตว์ป่าคุ้มครองชนิดที่กำหนดเพิ่มเติมขึ้น หรือซากของสัตว์ป่าคุ้มครองดังกล่าวที่อยู่ในความครอบครองของบุคคลใดก่อนวันที่กฎกระทรวงใช้บังคับ ให้เป็นไปดังนี้

(๑) ให้ผู้มีสัตว์ป่าคุ้มครองชนิดที่กำหนดเพิ่มเติมขึ้นอยู่ในความครอบครองก่อนวันที่กฎกระทรวงใช้บังคับ แจ้งชนิดและจำนวนสัตว์ป่าคุ้มครองที่อยู่ในความครอบครองของตนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่กฎกระทรวงใช้บังคับเมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ตรวจสอบแล้ว หากผู้เป็นเจ้าของหรือผู้ครอบครองสัตว์ป่าคุ้มครองนั้นไม่ประสงค์จะเลี้ยงดูสัตว์ป่าคุ้มครองนั้นต่อไป ให้จำหน่ายสัตว์ป่าคุ้มครองนั้นให้แก่ผู้รับใบอนุญาตจัดตั้งและดำเนินกิจการสวนสัตว์สาธารณะตามมาตรา ๒๙ หรือจำหน่ายสัตว์ป่าคุ้มครองชนิดที่กำหนดตามมาตรา ๑๗ ให้แก่ผู้รับใบอนุญาตเพาะพันธุ์ตามมาตรา ๑๘ ให้เสร็จสิ้นภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันที่ได้แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่และเมื่อสิ้นระยะเวลาดังกล่าวแล้ว ยังมีสัตว์ป่าคุ้มครองเหลืออยู่เท่าใดให้สัตว์ป่าคุ้มครองนั้นตกเป็นของแผ่นดินและให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองส่งมอบสัตว์ป่าคุ้มครองนั้นให้แก่กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชหรือกรมประมงแล้วแต่กรณี เพื่อนำไปดำเนินการ ทั้งนี้ ตามระเบียบที่อธิบดีกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ ในกรณีที่สัตว์ป่าคุ้มครองดังกล่าวเป็นสัตว์ป่าคุ้มครองชนิดที่กำหนดตามมาตรา ๑๗ เจ้าของหรือผู้ครอบครองซึ่งประสงค์จะเพาะพันธุ์สัตว์นั้น ต้องยื่นคำขอรับใบอนุญาตเพาะพันธุ์ตามมาตรา ๑๘ ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ และเมื่อได้ยื่นคำขอแล้วให้ครอบครองสัตว์ป่าคุ้มครองนั้น ต่อไปได้

หากเจ้าของหรือผู้ครอบครองสัตว์ป่าคุ้มครองนั้น ประสงค์จะเลี้ยงดูสัตว์ป่าคุ้มครองนั้นต่อไป ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจสอบสภาพการเลี้ยงดูสัตว์ป่าคุ้มครองของผู้นั้นว่าอยู่ในสภาพอันสมควรและปลอดภัยแก่สัตว์นั้นเพียงใด หากเห็นว่าสัตว์ป่าคุ้มครองนั้นได้รับการเลี้ยงดูด้วยความเอาใจใส่ในสภาพอันสมควรและปลอดภัยให้อธิบดีอนุญาตให้ผู้

นั้นครอบครองสัตว์ป่าคุ้มครองนั้นต่อไปได้ โดยออกใบอนุญาตครอบครองสัตว์ป่าคุ้มครองชั่วคราวให้ไว้แก่เจ้าของหรือผู้ครอบครอง ใบอนุญาตดังกล่าวให้มีอายุเพียงเท่าอายุของสัตว์ป่าคุ้มครองนั้น ผู้รับใบอนุญาตดังกล่าวต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดว่าด้วยการเลี้ยงดูสัตว์ป่าคุ้มครองที่รัฐมนตรีกำหนด โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ และเมื่อสัตว์ป่าคุ้มครองนั้นเพิ่มจำนวนขึ้นโดยการสืบพันธุ์ หรือตาย ผู้รับใบอนุญาตต้องแจ้งให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทราบ

(๒) สำหรับซากของสัตว์ป่าคุ้มครอง ให้ผู้ครอบครองหรือเจ้าของแจ้งชนิดและจำนวนของซากของสัตว์ป่าคุ้มครองที่อยู่ในความครอบครองของตนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ภายในกำหนดเวลาเก้าสิบวันนับแต่วันที่กฎกระทรวงใช้บังคับเพื่อจดแจ้งไว้ในทะเบียน และให้ผู้ผู้นั้นครอบครองซากของสัตว์ป่าคุ้มครองนั้นต่อไปได้ ในกรณีที่เป็นซากของสัตว์ป่าคุ้มครองที่มีไว้เพื่อค้า เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้จดแจ้งชนิดและจำนวนของซากสัตว์ป่านั้นไว้แล้ว ให้ผู้ครอบครองซากของสัตว์ป่าเพื่อค่านั้นดำเนินการจำหน่ายซากของสัตว์ป่านั้นให้เสร็จสิ้นภายในสามปี

แบบและวิธีการแจ้งตาม (๑) และ (๒) และการออกใบอนุญาตให้ครอบครองสัตว์ป่าคุ้มครองชั่วคราวและใบรับรองการครอบครองซากสัตว์ป่าคุ้มครองให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๖๖ ผู้ใดมีสัตว์ป่าสงวนหรือสัตว์ป่าคุ้มครองอยู่ในความครอบครองโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายอยู่ก่อนหรือในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ถ้าได้นำสัตว์ป่าสงวนหรือสัตว์ป่าคุ้มครองดังกล่าว มามอบให้แก่พนักงานเจ้าหน้าที่ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ผู้นั้นไม่ต้องรับโทษ และให้สัตว์ป่าสงวนหรือสัตว์ป่าคุ้มครองดังกล่าวตกเป็นของแผ่นดิน และเมื่อได้จดแจ้งชนิดและจำนวนของสัตว์ป่าที่รับมอบไว้แล้ว อธิบดีอาจมอบสัตว์ป่าดังกล่าวให้อยู่ในความดูแลของผู้ที่ต่อไปได้ตามที่เห็นสมควร ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงสวัสดิภาพและความปลอดภัยของสัตว์นั้นเป็นสำคัญ

ผู้ใดมีซากสัตว์ป่าสงวนหรือสัตว์ป่าคุ้มครองอยู่ในความครอบครองโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายอยู่ก่อนหรือในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ผู้นั้นแจ้งชนิดและจำนวนซากของสัตว์ป่าดังกล่าวต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้จดแจ้งรายการไว้แล้ว ก็ให้ผู้นั้นครอบครองซากของสัตว์ป่าสงวนหรือสัตว์ป่าคุ้มครองต่อไปได้ แต่จะจำหน่าย จ่าย โอนให้แก่อื่นมิได้ เว้นแต่โดยการตกทอดทางมรดก

มาตรา ๖๗ ให้ผู้มีสัตว์ป่าสงวน สัตว์ป่าคุ้มครอง ซากของสัตว์ป่าสงวน หรือซากของสัตว์ป่าคุ้มครองอยู่ในความครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมายอยู่ก่อนหรือในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ แจ้งรายการเกี่ยวกับชนิดและจำนวนของสัตว์ป่าสงวน สัตว์ป่าคุ้มครอง ซากของสัตว์ป่าสงวน หรือซากของสัตว์ป่าคุ้มครองที่อยู่ในความครอบครองของตนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ และเมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้รับแจ้งไว้แล้ว ให้ปฏิบัติต่อไปดังนี้

(๑) สำหรับสัตว์ป่าสงวน ให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองจำหน่ายสัตว์ป่าสงวนให้แก่ผู้จัดตั้งและดำเนินการสวนสัตว์สาธารณะที่ได้ยื่นคำขออนุญาตไว้แล้วตามมาตรา ๖๔ ให้เสร็จสิ้นภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่ได้อ้างต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ และเมื่อสิ้นระยะเวลาดังกล่าวแล้ว ยังมีสัตว์ป่าสงวนเหลืออยู่ในความครอบครองอีกเท่าใด ให้สัตว์ป่าสงวนนั้นตกเป็นของแผ่นดิน และให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองส่งมอบสัตว์ป่าสงวนนั้นให้แก่กรม

อุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช หรือกรมประมง แล้วแต่กรณี เพื่อนำไปดำเนินการ ทั้งนี้ ตามระเบียบที่อธิบดีกำหนด โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ

(๒) สำหรับสัตว์ป่าคุ้มครอง หรือซากของสัตว์ป่าคุ้มครอง ให้นำมาตรา ๖๑ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

(๓) สำหรับซากของสัตว์ป่าสงวน ให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองครอบครองซากของสัตว์ป่าสงวนนั้นต่อไปได้ แต่จะจำหน่าย จ่าย โอน ให้แก่ผู้อื่นมิได้ เว้นแต่ได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากอธิบดี หรือโดยการตกทอดทางมรดก

(๔) สำหรับสัตว์ป่าคุ้มครองที่อยู่ในความครอบครองของผู้รับใบอนุญาตให้ค้าซึ่งสัตว์ป่าคุ้มครองตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๐๓ เมื่อผู้รับใบอนุญาตดังกล่าวได้ยื่นคำขอรับใบอนุญาตเป็นผู้ค้าสัตว์ป่าคุ้มครองที่ได้มาจากการเพาะพันธุ์ตามมาตรา ๖๘ ให้ผู้นั้นค้าสัตว์ป่าคุ้มครองชนิดที่กำหนดตามมาตรา ๑๗ ซึ่งได้มาจากการเพาะพันธุ์ต่อไปได้ สำหรับสัตว์ป่าคุ้มครองอันมิใช่เป็นสัตว์ป่าคุ้มครองชนิดที่กำหนดตามมาตรา ๑๗ ที่ได้มาจากการเพาะพันธุ์ที่มีไว้ในความครอบครองเพื่อค้าให้ผู้รับใบอนุญาตจำหน่ายสัตว์ป่าคุ้มครองดังกล่าวให้เสร็จสิ้นภายในสองปีนับแต่วันที่ได้แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ เมื่อสิ้นระยะเวลาดังกล่าวแล้ว มีสัตว์ป่าคุ้มครองอันมิใช่เป็นสัตว์ป่าคุ้มครองชนิดที่กำหนดตามมาตรา ๑๗ ที่ได้มาจากการเพาะพันธุ์เหลืออยู่เท่าใด ให้ตกเป็นของแผ่นดิน และให้ส่งมอบแก่กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช หรือกรมประมง แล้วแต่กรณี เพื่อนำไปดำเนินการ ทั้งนี้ ตามระเบียบที่อธิบดีกำหนด โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ

(๕) สำหรับซากของสัตว์ป่าคุ้มครองที่อยู่ในความครอบครองของผู้รับใบอนุญาตให้ค้าซึ่งซากของสัตว์ป่าคุ้มครองตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๐๓ เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้สำรวจและจัดแจ้งชนิดและจำนวนซากของสัตว์ป่าคุ้มครองที่ผู้รับใบอนุญาตดังกล่าวมีอยู่ในความครอบครองไว้แล้ว ให้อธิบดีออกใบอนุญาตค้าซึ่งซากของสัตว์ป่าคุ้มครองชั่วคราวให้แก่ผู้นั้น ผู้รับใบอนุญาตค้าซึ่งซากของสัตว์ป่าคุ้มครองชั่วคราวดังกล่าว จะต้องจำหน่ายซากของสัตว์ป่าที่มีอยู่ในความครอบครองให้เสร็จสิ้นภายในสามปีนับแต่วันที่ได้รับใบอนุญาตให้ค้าซึ่งซากของสัตว์ป่าคุ้มครองชั่วคราว และต้องจัดทำรายงานเกี่ยวกับชนิดและจำนวนซากของสัตว์ป่าคุ้มครองที่ขายไปในแต่ละเดือนเสนอต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ตามระเบียบที่อธิบดีกำหนด และเมื่อสิ้นระยะเวลาดังกล่าวมีซากของสัตว์ป่าคุ้มครองเหลืออยู่เท่าใดให้ตกเป็นของแผ่นดิน และให้ส่งมอบแก่กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช หรือกรมประมง แล้วแต่กรณี เพื่อนำไปดำเนินการ ตามระเบียบที่อธิบดีกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ ทั้งนี้ เว้นแต่เป็นซากของสัตว์ป่าคุ้มครองชนิดที่กำหนดตามมาตรา ๑๗ ที่ได้มาจากการเพาะพันธุ์และผู้นั้นได้ยื่นคำขอรับใบอนุญาตเป็นผู้ค้าซึ่งซากของสัตว์ป่าคุ้มครองที่ได้มาจากการเพาะพันธุ์ตามมาตรา ๖๘ ไว้แล้ว

แบบและวิธีการแจ้งตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๖๘ ผู้ใดดำเนินการเพาะพันธุ์ ดำเนินการค้าสัตว์ป่าคุ้มครองที่ได้มาจากการเพาะพันธุ์ ซากของสัตว์ป่าคุ้มครองที่ได้มาจากการเพาะพันธุ์ หรือผลิตภัณฑ์ที่ทำจากซากของสัตว์ป่าคุ้มครองที่ได้มาจากการเพาะพันธุ์อยู่ก่อนหรือในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ยื่นคำขอรับใบอนุญาตตามพระราชบัญญัตินี้ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ และเมื่อได้ยื่นคำขอแล้ว ให้ดำเนินการต่อไปได้จนกว่าอธิบดีจะมีคำสั่งไม่อนุญาต

ในกรณีที่ยกข้อนี้มีคำสั่งไม่อนุญาตคำขอตามวรรคหนึ่ง ให้นำบทบัญญัติในมาตรา ๔๓ วรรคสอง มาใช้บังคับ โดยอนุโลม

มาตรา ๖๙ ผู้ใดจัดตั้งและดำเนินกิจการสวนสัตว์สาธารณะอยู่ก่อนหรือในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ยื่นคำขอรับใบอนุญาตตามพระราชบัญญัตินี้ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ เมื่อได้รับคำขออนุญาตแล้ว และพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ตรวจสอบแล้วเห็นว่าบริเวณและสถานที่ประกอบกิจการเป็นไปโดยถูกต้องตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๓๐ วรรคสอง และวรรคสาม และมาตรา ๓๑ และได้จัดแจ้งรายการเกี่ยวกับชนิดและจำนวนของสัตว์ป่าสงวน สัตว์ป่าคุ้มครอง หรือซากของสัตว์ป่าดังกล่าว ไว้แล้ว ให้อธิบดีออกใบอนุญาตจัดตั้งและดำเนินกิจการสวนสัตว์สาธารณะให้แก่ผู้นั้น

มาตรา ๗๐ คำขออนุญาตใดๆ ที่ได้ยื่นไว้ก่อนหรือในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ และยังอยู่ในระหว่างพิจารณาของอธิบดี ให้ถือว่าคำขอนั้นสิ้นสุดลงเว้นแต่เป็นคำขออนุญาตดำเนินกิจการอันอาจอนุญาตได้ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้อธิบดีพิจารณาคำขออนุญาตนั้นต่อไป

โดยเจตนารมณ์ของการประกาศใช้พระราชบัญญัตินี้ คือ เนื่องจากกฎหมายว่าด้วยการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่าที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันได้ใช้บังคับมาเป็นเวลานาน มาตรการต่างๆ ที่มีอยู่ในกฎหมายดังกล่าวไม่สามารถทำให้การสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่าเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและได้ผลสมดังวัตถุประสงค์ของกฎหมาย ประกอบกับจำเป็นจะต้องเร่งรัดการขยายพันธุ์สัตว์ป่าและให้การสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่าควบคู่กันไป และเนื่องจากปัจจุบันได้มีความตกลงระหว่างประเทศในการที่จะร่วมมือกันเพื่อสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่าของท้องถิ่นอันเป็นทรัพยากรที่สำคัญของโลก ดังนั้น เพื่อปรับปรุงให้มาตรการในการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่าเป็นไปอย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับความตกลงระหว่างประเทศ สมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่าเสียใหม่ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๖ ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมบางมาตราเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบันซึ่งมีผู้ครอบครองสัตว์ป่าคุ้มครองโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายจำนวนมากที่ไม่ได้นำสัตว์ป่าคุ้มครองมามอบให้แก่พนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๖๖ หรือไม่ได้แจ้งรายการเกี่ยวกับชนิดและจำนวนของสัตว์ป่าคุ้มครองตามมาตรา ๖๗ แห่งพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๓๕ ทำให้พนักงานเจ้าหน้าที่ไม่สามารถควบคุมดูแลให้ผู้ครอบครองสัตว์ป่าคุ้มครองปฏิบัติให้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขของการครอบครองสัตว์ป่าคุ้มครองได้ สมควรกำหนดให้ผู้ครอบครองสัตว์ป่าคุ้มครองโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายมาแจ้งการครอบครองและขออนุญาตมีไว้ในครอบครองซึ่งสัตว์ป่าคุ้มครองดังกล่าวต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ภายในระยะเวลาที่กำหนด โดยไม่ต้องรับโทษ จึงได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมบางมาตรา ดังนี้

มาตรา ๓ ผู้ใดมีไว้ในครอบครองซึ่งสัตว์ป่าคุ้มครองโดยไม่ได้รับอนุญาตโดยชอบด้วยกฎหมาย หากมาแจ้งรายการเกี่ยวกับชนิดและจำนวนของสัตว์ป่าคุ้มครองที่อยู่ในความครอบครองของตนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ผู้นั้นไม่ต้องรับโทษ

หากเจ้าของหรือผู้ครอบครองสัตว์ป่าคุ้มครองนั้น ประสงค์จะเลี้ยงดูสัตว์ป่าคุ้มครองนั้นต่อไป ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจสอบสภาพการเลี้ยงดูสัตว์ป่าคุ้มครองของผู้นั้นว่าอยู่ในสภาพอันสมควรและปลอดภัยแก่สัตว์นั้นเพียงใด หากเห็นว่าสัตว์ป่าคุ้มครองนั้นได้รับการเลี้ยงดูด้วยความเอาใจใส่ในสภาพอันสมควรและปลอดภัยให้อิทธิพลอนุญาตให้ผู้นั้นครอบครองสัตว์ป่าคุ้มครองนั้นต่อไปได้โดยออกใบอนุญาตครอบครองสัตว์ป่าคุ้มครองชั่วคราวให้ไว้แก่เจ้าของหรือผู้ครอบครอง ใบอนุญาตดังกล่าวให้มีอายุเพียงเท่าอายุสัตว์ป่าคุ้มครองนั้น ผู้รับใบอนุญาตดังกล่าวต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดว่าด้วยการเลี้ยงดูสัตว์ป่าคุ้มครองที่รัฐมนตรีกำหนด โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ และเมื่อสัตว์ป่าคุ้มครองนั้นตายหรือเพิ่มจำนวนขึ้นโดยการสืบพันธุ์ ผู้รับใบอนุญาตต้องแจ้งให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทราบภายในสามสิบวันนับแต่วันที่มีการเพิ่มจำนวนหรือตาย

หากผู้เป็นเจ้าของหรือผู้ครอบครองสัตว์ป่าคุ้มครองนั้นไม่ประสงค์จะเลี้ยงดูสัตว์ป่าคุ้มครองนั้นต่อไป หรือเมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ตรวจสอบตามวรรคสองแล้วเห็นว่าสัตว์ป่าคุ้มครองนั้นไม่อาจได้รับการเลี้ยงดูด้วยความเอาใจใส่ในสภาพอันสมควรและปลอดภัยได้ ให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองจำหน่ายสัตว์ป่าคุ้มครองนั้นให้แก่ผู้รับใบอนุญาตจัดตั้งและดำเนินกิจการสวนสัตว์สาธารณะตามมาตรา ๒๙ แห่งพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๓๕ หรือจำหน่ายสัตว์ป่าคุ้มครองชนิดที่กำหนดตามมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๓๕ ให้แก่ผู้รับใบอนุญาตเพาะพันธุ์ตามมาตรา ๑๘ แห่งพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๓๕ ให้เสร็จสิ้นภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันที่ได้แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่หรือวันที่ได้รับแจ้งคำสั่งไม่อนุญาตจากอธิบดีแล้วแต่กรณี และเมื่อสิ้นระยะเวลาดังกล่าวแล้ว ยังมีสัตว์ป่าคุ้มครองเหลืออยู่เท่าใดให้สัตว์ป่าคุ้มครองนั้นตกเป็นของแผ่นดิน และให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองส่งมอบสัตว์ป่าคุ้มครองนั้นให้แก่กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช หรือกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง หรือกรมประมง แล้วแต่กรณี เพื่อนำไปดำเนินการ ทั้งนี้ ตามระเบียบที่อธิบดีกำหนด โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ

๔. ข้อมูลผู้ขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์ จากฐานข้อมูลผู้ขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์ ของกลุ่มวิจัยอนุสัญญาไซเตสด้านพืช สำนักคุ้มครองพันธุ์พืช

การขยายพันธุ์เทียมพืชอนุรักษ์เพื่อการค้า ตามมาตรา ๒๙ จัตวา แห่งพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. ๒๕๑๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติพันธุ์พืช (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ บัญญัติไว้ ดังนี้ “ผู้ใดประสงค์จะขยายพันธุ์เทียมพืชอนุรักษ์เพื่อการค้า ให้ยื่นคำขอเป็นหนังสือเพื่อขอขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์ต่อกรมวิชาการเกษตร การขอขึ้นทะเบียนและการขึ้นทะเบียนให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่อธิบดีกำหนด และมาตรา ๖๑ ทวิ ในพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้บัญญัติบทกำหนดโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืนมาตรา ๒๙ จัตวา ไว้ดังนี้ “ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๒๙ ตรี หรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๒๙ จัตวา ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินสามพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าว มีผลให้ผู้ที่ย้ายพันธุ์เทียมพืชอนุรักษ์เพื่อการค้า ไม่ว่าจะขึ้นทะเบียนพันธุ์พืชที่ ๑ หรือ บัญชีที่ ๒ หรือ บัญชีที่ ๓ จะต้องยื่นขอขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์เพื่อการค้า

ต่อกรมวิชาการเกษตร และต้องปฏิบัติตามประกาศกรมวิชาการเกษตร เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์ ตามพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. ๒๕๑๘ (ฉบับที่ ๑) พ.ศ. ๒๕๓๖ มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๒๓ กันยายน พ.ศ. ๒๕๓๖ ซึ่งเป็นประกาศฉบับแรก ต่อมากรมวิชาการเกษตรได้ปรับปรุงหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขใหม่ให้เหมาะสม โดยออกประกาศดังกล่าวอีก ๒ ฉบับ (ตามรายละเอียดข้างต้น)

จากฐานข้อมูลผู้ขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์ ตามพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. ๒๕๑๘ ของกลุ่มวิจัยอนุสัญญาไซเตสด้านพืช สำนักคุ้มครองพันธุ์พืช สรूपได้ ดังนี้ ผู้ขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์หรือผู้รับใบสำคัญฯ ที่ยังคงดำเนินกิจการอยู่มีจำนวน ๒๙๙ ราย มีจำนวนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์ทั่วทุกภาคของประเทศ รวมทั้งสิ้น ๓๓๓ แห่ง มีพืชอนุรักษ์ที่ขอขึ้นทะเบียน รวม ๑๓ วงศ์ ปริมาณพ่อแม่พันธุ์ ๒๓๗,๑๙๐ ต้น ปริมาณเพื่อการค้า ๑๕,๙๗๑,๐๖๔ ต้น (ข้อมูล ณ เดือนมกราคม ๒๕๕๕)

ผลการศึกษาข้อมูลปฐมภูมิ : สำรวจความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากภาครัฐ ภาคเอกชน เกษตรกร ผู้นำเข้า – ส่งออก และองค์กรเอกชน (NGOs) ที่เกี่ยวข้อง โดยวิธีการสัมมนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group) กลุ่มบุคคลเป้าหมาย การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

๑. การจัดประชุมสัมมนากลุ่มย่อย เรื่อง ผลกระทบจากการบังคับใช้พระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. ๒๕๑๘ และที่แก้ไขเพิ่มเติม เฉพาะส่วนของพืชอนุรักษ์

สำนักคุ้มครองพันธุ์พืช โดยกลุ่มวิจัยอนุสัญญาไซเตสด้านพืช ได้ดำเนินการจัดสัมมนาเรื่อง ผลกระทบจากการบังคับใช้พระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. ๒๕๑๘ และที่แก้ไขเพิ่มเติม เฉพาะส่วนของพืชอนุรักษ์ เพื่อสอบถามความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้เสียที่ได้รับผลกระทบจากการควบคุมการขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์ตามกฎหมายพันธุ์พืชโดยตรง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรับทราบผลกระทบจากการบังคับใช้กฎหมายพันธุ์พืชในส่วนของพืชอนุรักษ์ และอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ที่มีต่อผู้นำเข้า ผู้ส่งออก เกษตรกร และผู้ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคในทางปฏิบัติ และเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วมในการเสนอแนะแนวทางในการพัฒนากฎหมายพันธุ์พืชที่เหมาะสม การสัมมนาได้จัดขึ้นเมื่อวันที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๕๔ ณ ห้องริชมอนด์บอลรูม ๒ โรงแรมริชมอนด์ จังหวัดนนทบุรี มีผู้สนใจเข้าร่วมในการสัมมนาจำนวน ๘๕ คน โดยรายละเอียดการจัดสัมมนาและประเด็นในการสอบถามความคิดเห็นตามรายละเอียดอยู่ใน ภาคผนวก ๔

สรุปประเด็นข้อคิดเห็นการประชุม

ในการประชุมได้เปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมประชุมได้แสดงความคิดเห็นและซักถามปัญหา ข้อข้องใจต่างๆ รวมทั้งเสนอแนะแนวทางในการดำเนินงานรับขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์ที่ควรจะเป็นในอนาคต ซึ่งผู้เข้าร่วมการประชุมได้ให้ความสนใจร่วมซัก-ถามปัญหาและแสดงความคิดเห็นเป็นอย่างดี ประเด็นที่สำคัญ มีดังนี้

ประเด็นปัญหา	ผลกระทบ	ข้อเสนอแนะ
--------------	---------	------------

<p>๑. ข้อกำหนดรายละเอียดมากประชาชน โดยทั่วไปไม่เข้าใจ</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ปฏิบัติไม่ได้ตามที่กฎหมายกำหนดอย่างถูกต้อง - ไม่ทราบว่าสิ่งที่ปฏิบัติผิดกฎหมาย 	<ul style="list-style-type: none"> - เพิ่มการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ความเข้าใจด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะประเด็นข้อห้ามและข้อยกเว้น
<p>๒. กฎหมายกำหนดวิธีการ ขั้นตอนในการดำเนินการขอขึ้นทะเบียน รวมทั้งการส่งเอกสารหรือรายงานต่างๆ ในระหว่างปีเพื่อใช้ติดตามผลการดำเนินการ</p>	<ul style="list-style-type: none"> - มีความยุ่งยากสำหรับชาวบ้าน โดยเฉพาะการเขียนชื่อวิทยาศาสตร์ภาษาอังกฤษ - ประชาชนทั่วไปไม่ถนัดในการจัดเก็บข้อมูลและเตรียมเอกสาร 	<ul style="list-style-type: none"> - อนุโลมให้สามารถถ่ายสำเนาเพื่อใช้ส่งรายงานได้ - มีความจำเป็นที่จะต้องดำเนินการให้เป็นไปตามขั้นตอนที่กฎหมายระบุไว้ ไม่สามารถตัดทอนได้
<p>๓. กำหนดแหล่งที่มาของพ่อแม่พันธุ์ กรณีเป็นไม้เลี้ยงอยู่เดิมไม่มีเอกสารระบุแหล่งที่มา และกรณีที่เป็นไม้ต่างประเทศที่ขายอยู่ทั่วไป</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ไม่สามารถนำไม้เหล่านั้นมาขึ้นทะเบียนได้ ทำให้เสียโอกาสในทางการค้า 	<ul style="list-style-type: none"> - ควรพิจารณาอนุโลมตามความเหมาะสมเป็นกรณีไป เพื่อส่งเสริมการขยายพันธุ์เทียมและเอื้อประโยชน์ให้กับเกษตรกร โดยไม่มีผลกระทบต่อการอนุรักษ์และคุ้มครองชนิดพันธุ์พืชอื่นๆ
<p>๔. การจัดทำฐานข้อมูลของผู้ขึ้นทะเบียนฯ และบัญชีพืชอนุรักษ์แบบออนไลน์</p>	<ul style="list-style-type: none"> - เป็นข้อจำกัดสำหรับผู้ที่ไม่มีอุปกรณ์รองรับ และไม่มีทักษะในการใช้คอมพิวเตอร์ - บางขั้นตอนจำเป็นต้องผ่านการตรวจสอบจากเจ้าหน้าที่ก่อน เช่น กรณีการขอเพิ่มชนิดพืช จะต้องผ่านการตรวจสอบแหล่งที่มา รวมทั้งเอกสารหลักฐานจากพนักงานเจ้าหน้าที่ก่อนจะอนุญาตให้เพิ่มได้ 	<ul style="list-style-type: none"> - ควรเปิดช่องทางการดำเนินการแบบปกติไว้สำหรับผู้ที่ไม่สามารถใช้งานระบบออนไลน์ได้ด้วย
<p>๕. กฎหมายกำหนดให้การส่งออกพืชอนุรักษ์จะต้องมีลักษณะจากการขยายพันธุ์เทียมเท่านั้น การปฏิบัติของพนักงาน</p>	<ul style="list-style-type: none"> - เจ้าหน้าที่ไม่มีความรู้ในการจำแนก ทำให้เกิดปัญหาถูกจำกัดสิทธิ์ในการส่งออก บาง 	<ul style="list-style-type: none"> - อบรมให้ความรู้ เพิ่มทักษะในการจัดจำแนกพืชให้มากขึ้น

<p>เจ้าหน้าที่ในการจำแนกความแตกต่างระหว่างไม้ที่มาจากป่าและที่มาจากการเพาะเลี้ยงของเจ้าหน้าที่</p>	<p>รายถูกดำเนินคดีทั้งที่กระทำถูกต้องตามกฎหมาย - หากจำแนกผิด ทำให้มีการส่งออกไม้ป่าออกไปได้</p>	
--	---	--

๒. การตรวจติดตามการขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์

จากการออกตรวจเยี่ยมสถานที่เพาะเลี้ยงเพื่อติดตามผลการดำเนินการรับขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์ ในปีที่ผ่านมาพบว่าผู้รับใบสำคัญฯ ยังขาดความเข้าใจและการปฏิบัติตามหน้าที่ของผู้รับใบสำคัญฯ ที่กรมวิชาการเกษตรกำหนดไว้ ซึ่งปัญหาในข้อนี้ส่วนหนึ่งมาจากการที่ผู้รับใบสำคัญฯ ไม่ให้ความสำคัญในเรื่องเอกสาร การรายงานต่าง อีกส่วนหนึ่งคือการจัดการดูแลรักษาไม่เป็นไปตามเงื่อนไขที่กรมวิชาการเกษตรกำหนด และการขาดเจ้าหน้าที่ออกตรวจสอบติดตามอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานจำเป็นจะต้องมีความรู้ในเรื่องของการจำแนกชนิดพืชอนุรักษ์และความรู้เรื่องการปลูกเลี้ยงด้วย จึงจะสามารถปฏิบัติงานตรวจติดตามและให้คำแนะนำได้เป็นอย่างดี การขจัดปัญหาการขอขึ้นทะเบียนเพื่อป้องกันเจ้าหน้าที่มารบกวนเป็นอีกประเด็นหนึ่งที่หน่วยงานรัฐด้วยกันจะต้องบริหารจัดการให้หมดไป

วิจารณ์ผลการศึกษา

จากการศึกษาผลกระทบของการบังคับใช้พระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. ๒๕๑๘ และที่แก้ไขเพิ่มเติม เฉพาะส่วนของพืชอนุรักษ์ ในกรณีของการควบคุมการขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์ สามารถสรุปเป็นประเด็นสำคัญ ได้ดังนี้

๑. การปฏิบัติหรือการบังคับใช้กฎหมายของพนักงานเจ้าหน้าที่

พนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. ๒๕๑๘ มีอำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์ เพื่อตรวจสอบพืชอนุรักษ์หรือเอกสารใดๆ ที่เกี่ยวกับพืชอนุรักษ์ (มาตรา ๓๙) และมีอำนาจตรวจค้นยานพาหนะ กระจเป่า หีบห่อ ตลอดจนตัวบุคคลภายในเขตด่านตรวจพืชที่ประกาศตามกฎหมายว่าด้วยการกักพืชภายในด่านศุลกากร ด่านตรวจ ด่านพรมแดน เขตศุลกากร และทางอนุมัติซึ่งประกาศตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากร (มาตรา ๓๙ ทวิ) ยึดหรือส่งกลับพืชอนุรักษ์ที่นำเข้าโดยไม่ถูกต้องตามพระราชบัญญัตินี้ (มาตรา ๓๙ ตริ) ซึ่งการปฏิบัติดังกล่าว จะต้องอาศัยการตีความกฎหมาย รวมทั้งการตีความจำแนกชนิดพืช หากเจ้าหน้าที่เองขาดความรู้ อาจทำให้เกิดผลกระทบเสียหายทั้งต่อตนเองและประชาชนผู้ที่อยู่ภายใต้กฎหมาย การปฏิบัติของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายพันธุ์พืชในประเด็นของการควบคุมการขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์นั้น จะต้องเป็นไปด้วยความต่อเนื่องและเอื้ออำนวยหรือส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือของประชาชนจะใช้อำนาจบังคับแต่เพียงอย่างเดียวมิได้

๒. ความซับซ้อนของกฎหมาย

พระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. ๒๕๑๘ และที่แก้ไขเพิ่มเติม เป็นกฎหมายหลักในการใช้บังคับเกี่ยวกับ พืชอนุรักษ์หรือพืชในบัญชีอนุสัญญาไซเตส ถือเป็นกฎหมายเฉพาะทาง โดยมีหลักการสำคัญที่ประกาศกำหนดไว้ใน ส่วนของพืชอนุรักษ์เป็นเพียงหลักการกว้างๆ คือ มาตรา ๒๙ ทวิ ให้พืชที่กำหนดไว้ในบัญชีแนบท้ายอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่กำลังจะสูญพันธุ์ ซึ่งรัฐมนตรีประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา เป็นพืชอนุรักษ์ตามพระราชบัญญัตินี้ มาตรา ๒๙ ตรี ห้ามมิให้ผู้ใดนำเข้า ส่งออก หรือนำผ่านพืชอนุรักษ์และซากของ พืชอนุรักษ์ เว้นแต่ได้รับหนังสืออนุญาตจากอธิบดีหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมาย และมาตรา ๒๙ จัตวา ผู้ใดประสงค์จะ ขยายพันธุ์เทียมพืชอนุรักษ์เพื่อการค้าให้ยื่นคำขอเป็นหนังสือเพื่อขอขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์ต่อกรม วิชาการเกษตร โดยกฎหมายได้ให้อำนาจรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์และอธิบดีกรมวิชาการเกษตร ประกาศกำหนดกฎหมายลำดับรองอีกหลายฉบับ เช่น ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง พืชอนุรักษ์ตาม พระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. ๒๕๑๘ ประกาศกรมวิชาการเกษตร เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการนำเข้า ส่งออก หรือนำผ่านพืชอนุรักษ์และซากของพืชอนุรักษ์ตามพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. ๒๕๑๘ พ.ศ. ๒๕๔๗ และ ประกาศกรมวิชาการเกษตร เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์ ตาม พระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. ๒๕๑๘ พ.ศ. ๒๕๔๗ รวมทั้งระเบียบกรมวิชาการเกษตรอีกหลายฉบับ เป็นต้น เพื่อ กำหนดรายละเอียด หลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติให้กับพนักงานเจ้าหน้าที่ การที่มีกฎหมายลำดับรองเป็นจำนวนมากทำให้เกิดความยุ่งยาก ซับซ้อนในทางปฏิบัติ

๓. เจตนารมณ์ของกฎหมาย

พระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. ๒๕๑๘ และที่แก้ไขเพิ่มเติม มีเจตนารมณ์ที่จะปรับปรุงการคุ้มครอง พันธุ์พืชให้มีความเหมาะสมในเรื่องการควบคุมการขยายพันธุ์พืชโดยวิธีอื่นนอกเหนือจากวิธีธรรมชาติ และการกำหนด ความหมายของพันธุ์พืชให้ตรงตามหลักวิชาการ นอกจากนี้ เพื่อให้การคุ้มครองพันธุ์พืชสอดคล้องกับอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ (Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora; CITES) ซึ่งเป็นอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศที่มี วัตถุประสงค์ในการคุ้มครองพืชป่าไม่ให้สูญพันธุ์ ส่งเสริมให้มีการเพาะเลี้ยง และขยายพันธุ์พืชป่านอกเหนือจากวิธี ธรรมชาติ สำหรับการควบคุมการขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์นั้น กรมวิชาการเกษตรได้เริ่มดำเนินการรับ ขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์มาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๖ จนถึงปัจจุบัน รวมเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า ๑๕ ปี มี การปรับปรุง แก้ไขระเบียบและหลักเกณฑ์ในการปฏิบัติทั้งของพนักงานเจ้าหน้าที่และผู้รับใบสำคัญฯ ให้มีความสะดวก รวดเร็วและง่ายในทางปฏิบัติ ถึง ๓ ฉบับ ปัจจุบันมีผู้ขึ้นทะเบียนถึง ๒๙๙ ราย ข้อเท็จจริงมีผู้ที่ได้รับการขึ้นทะเบียน และทำการค้าอยู่เพียงไม่กี่ราย การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรพืชที่ได้มาจากการขยายพันธุ์เทียมเพื่อการค้าจึงแทบไม่ สอดคล้องกับปริมาณพืชอนุรักษ์ที่แจ้งจำนวนเพื่อการค้าไว้ และไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ที่กฎหมายกำหนด

๔. ผลกระทบจากการควบคุมการขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์

เปรียบเทียบอนุสัญญาไซเตสกับการควบคุมการขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์เพื่อการค้า ตามพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. ๒๕๑๘ ซึ่งระบบการอนุรักษ์ควบคู่ไปกับการใช้ประโยชน์ในทรัพยากรพันธุ์พืชอย่าง

ยั่งยืน ถือได้ว่าเป็นแนวคิดและวิธีการที่ค่อนข้างใหม่สำหรับประเทศไทย หากพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่าแนวคิดของระบบนั้นมีความขัดแย้งอยู่ภายในตัวเอง และยังขัดกับแนวความคิดและวิถีชีวิตของเกษตรกรในสังคมไทยในหลายประการ ในอีกมุมหนึ่งอนุสัญญาไซเตสให้ความสำคัญกับการค้าสัตว์ป่าและพืชป่าหายาก โดยเฉพาะการเก็บเกี่ยวจากธรรมชาติโดยตรง การดำเนินการควบคุมอาจทำได้ไม่ยากหากไม่มีการแสวงหาผลประโยชน์ทางการค้าเข้ามาเกี่ยวข้อง เจตนารมณ์ของการส่งเสริมให้มีการขยายพันธุ์เทียมคาดหวังที่จะช่วยลดอุปสงค์หรือความต้องการแสวงหาพันธุ์พืชจากป่าและลดภาวะการทำลายหรือการเก็บเกี่ยวพันธุ์พืชจากธรรมชาติโดยตรงลง อนุสัญญาไซเตสมิได้มีเฉพาะบทบัญญัติห้ามทำการค้าเท่านั้น แต่ยังอนุญาตให้ทำการค้าสำหรับชนิดพันธุ์ที่หายากบางชนิดได้ หากได้มาจากการขยายพันธุ์เทียม (Artificially Propagated) (มาตรา ๗) แห่งอนุสัญญาไซเตส ซึ่งวิถีชีวิตท้องถิ่นส่วนมากต้นพ่อแม่พันธุ์มักจะเก็บจากธรรมชาติ เช่น สวนผลไม้ ไร่ นา ซึ่งเป็นที่ดินที่มีไร่ป่า ตามคำนิยามของพระราชบัญญัติป่าไม้ และลักษณะที่ได้ อาจไม่แตกต่างจากไม้ที่ได้จากป่าธรรมชาติ หากเจ้าหน้าที่พิจารณาแล้วว่ามีลักษณะที่ได้จากป่าโดยตรง (wild collected) เกษตรกรก็จะสูญเสียโอกาสที่จะนำไม้ชิ้นมาต่อยอดเพื่อทำการค้า อีกประการหนึ่งคือ การขยายพันธุ์เทียมตามที่อนุสัญญากำหนดมักมุ่งเน้นการขยายพันธุ์ในห้องปฏิบัติการซึ่งมีความแตกต่างเด่นชัด แต่ไม่เหมาะสมกับสภาพการณ์ความเป็นอยู่ของเกษตรกรบางราย เนื่องจากมีต้นทุนสูง ไม่สะดวกในการดำเนินการเพราะอยู่ห่างไกลจากห้องปฏิบัติการ เป็นต้น

จากการศึกษาพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๓๕ เป็นกฎหมายอีกฉบับที่มีการปรับปรุงแก้ไขสาระสำคัญให้สอดคล้องกับพันธกรณีการคุ้มครองชนิดพันธุ์ที่สำคัญสำหรับการอนุรักษ์ (มาตรา ๗) และ การใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน (มาตรา ๑๐) ชนิดสัตว์ป่าสงวน ซึ่งเป็นสัตว์ป่าหายาก จำนวน ๑๕ ชนิด (เดิม ๙ ชนิด) และกำหนดการควบคุมการนำเข้า ส่งออก ส่งเสริมการเพาะพันธุ์สัตว์ป่าบางชนิด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเพิ่มประชากร อนุรักษ์ชนิดพันธุ์และลดความกดดันที่เกิดจากการล่าในธรรมชาติลงเช่นเดียวกัน

๙. สรุปผลการทดลองและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการศึกษา

อนุสัญญาไซเตส มีเจตนารมณ์ ที่จะอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ควบคู่ไปกับการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน โดยอาศัยความร่วมมือจากประเทศสมาชิกในการควบคุมดูแลการค้าระหว่างประเทศของ สัตว์ป่าและพืชป่าที่อยู่ในบัญชีแนบท้ายอนุสัญญาไซเตส ไม่ว่าจะเป็นชนิดพันธุ์ที่มีชีวิต หรือซากที่ตายแล้ว ด้วยระบบ หนังสืออนุญาต (Permit) การควบคุมการค้าของอนุสัญญาไซเตส หมายถึง การกำหนดขอบเขตและเงื่อนไขในการนำ ชนิดพันธุ์มาใช้ประโยชน์ในเชิงการค้า ซึ่งจะต้องเป็นไปตามที่อนุสัญญากำหนด เช่น ชนิดพันธุ์ที่ใกล้สูญพันธุ์มากๆ (ชนิดพันธุ์ที่จัดอยู่ในบัญชีแนบท้ายที่ ๑) หากเก็บหามาจากธรรมชาติโดยตรงจะไม่อนุญาตให้ทำการค้า การอนุญาตให้นำเข้า ส่งออกจะต้องเป็นไปเพื่อการศึกษาวิจัยทางวิทยาศาสตร์เท่านั้น ซึ่งจะต้องมีเอกสารรับรองการกระทำดังกล่าว แต่ในกรณีชนิดพันธุ์เดียวกัน หากพืชหรือสัตว์นั้นได้มาจากการขยายพันธุ์เทียม อนุญาตให้ทำการค้าได้ แต่มีการ

ควบคุมหรือรับรองด้วยหนังสืออนุญาต เป็นต้น หมายความว่า อนุสัญญาจะพิจารณาควบคุมอย่างเข้มงวดกับการค้าที่จะส่งผลกระทบต่อประชากรของชนิดพันธุ์นั้นๆ ในธรรมชาติโดยตรง และส่งเสริมให้มีการขยายพันธุ์เทียมเพื่อนำมาใช้ประโยชน์ทางการค้า

ผลกระทบจากการควบคุมการขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์ ตามพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. ๒๕๑๘ “พืชอนุรักษ์” คือ พืชในบัญชีแนบท้ายอนุสัญญาไซเตส ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้นำมาประกาศกำหนดให้เป็น “พืชอนุรักษ์” ตามพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. ๒๕๑๘ (มาตรา ๒๙ ทวิ) ซึ่งตามอนุสัญญาได้จัดแบ่งชนิดพันธุ์ออกเป็น ๓ บัญชี ขณะที่กฎหมายพันธุ์พืชเรียกรวมทั้งหมดว่าเป็น “พืชอนุรักษ์” และผู้ที่ต้องการจะเพาะเลี้ยงขยายพันธุ์เทียม “พืชอนุรักษ์” เพื่อการค้า จะต้องยื่นขอขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์กับกรมวิชาการเกษตร (มาตรา ๒๙ จัตวา) วิธีการขั้นตอนในการขอขึ้นทะเบียนจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด ดังนี้ ต้องมีการผลิตพันธุ์ ขยายพันธุ์ เพิ่มปริมาณพืชอนุรักษ์ โดยวิธีการขยายพันธุ์เทียม (การขยายพันธุ์ที่ไม่ใช่การขยายพันธุ์โดยธรรมชาติ) พ่อ-แม่พันธุ์ที่นำมาขยายพันธุ์เทียมจะต้องได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย และจะต้องมีการคงไว้ซึ่งจำนวนพ่อ-แม่พันธุ์ รวมทั้งภายในสถานที่เพาะเลี้ยงจะต้องมีการจัดการ และควบคุมสภาวะแวดล้อมให้ต่างจากการเจริญเติบโตในธรรมชาติ ซึ่งไม่สอดคล้องวิถีชีวิตของเกษตรกรที่อยู่ในท้องถิ่นและทำการขยายพันธุ์ในปริมาณไม่มาก

ข้อเสนอแนะ

๑. กลุ่มวิจัยอนุสัญญาไซเตสด้านพืช ในฐานะฝ่ายปฏิบัติการอนุสัญญาไซเตสจะต้องทำความเข้าใจในหลักปฏิบัติของกฎหมายทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ และวางมาตรการในการปฏิบัติให้เหมาะสมสอดคล้องและมีความยืดหยุ่นเป็นกรณีไป นอกจากนี้ยังต้องทำความเข้าใจกับพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติพันธุ์พืชที่อยู่นอกหน่วยงานให้ตรงกันด้วย

๒. ใช้มาตรการที่มีมาตรการทางกฎหมายเข้าช่วย เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการปฏิบัติ เช่น การประชาสัมพันธ์ การสร้างจิตสำนึก เป็นต้น

๑๐. การนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

๑. ข้อมูลผลการศึกษากฎหมายภายในประเทศและกฎหมายระหว่างประเทศทำให้ทราบรายละเอียดของกฎหมายและมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมการนำเข้า ส่งออกพืชอนุรักษ์ และการขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์ และผลกระทบจากการบังคับใช้กฎหมายพันธุ์พืชในส่วนของพืชอนุรักษ์และอนุสัญญาไซเตสที่มีต่อผู้นำเข้าผู้ส่งออกและเกษตรกร ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องอื่นๆ เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขมาตรการที่ใช้ในการควบคุมการขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์ และพัฒนากฎหมายพันธุ์พืชในส่วนของพืชอนุรักษ์อย่างเหมาะสม โดยการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย

๒. ข้อมูลที่ได้สามารถใช้เป็นแนวทางประกอบการปรับแก้กฎหมายเพื่อส่งเสริมการใช้ประโยชน์พืชอนุรักษ์ที่ได้จากการขยายพันธุ์เทียมทดแทนการนำออกจากป่าโดยตรงอย่างเหมาะสมกับสภาพการณ์และวิถีชีวิตคนไทย

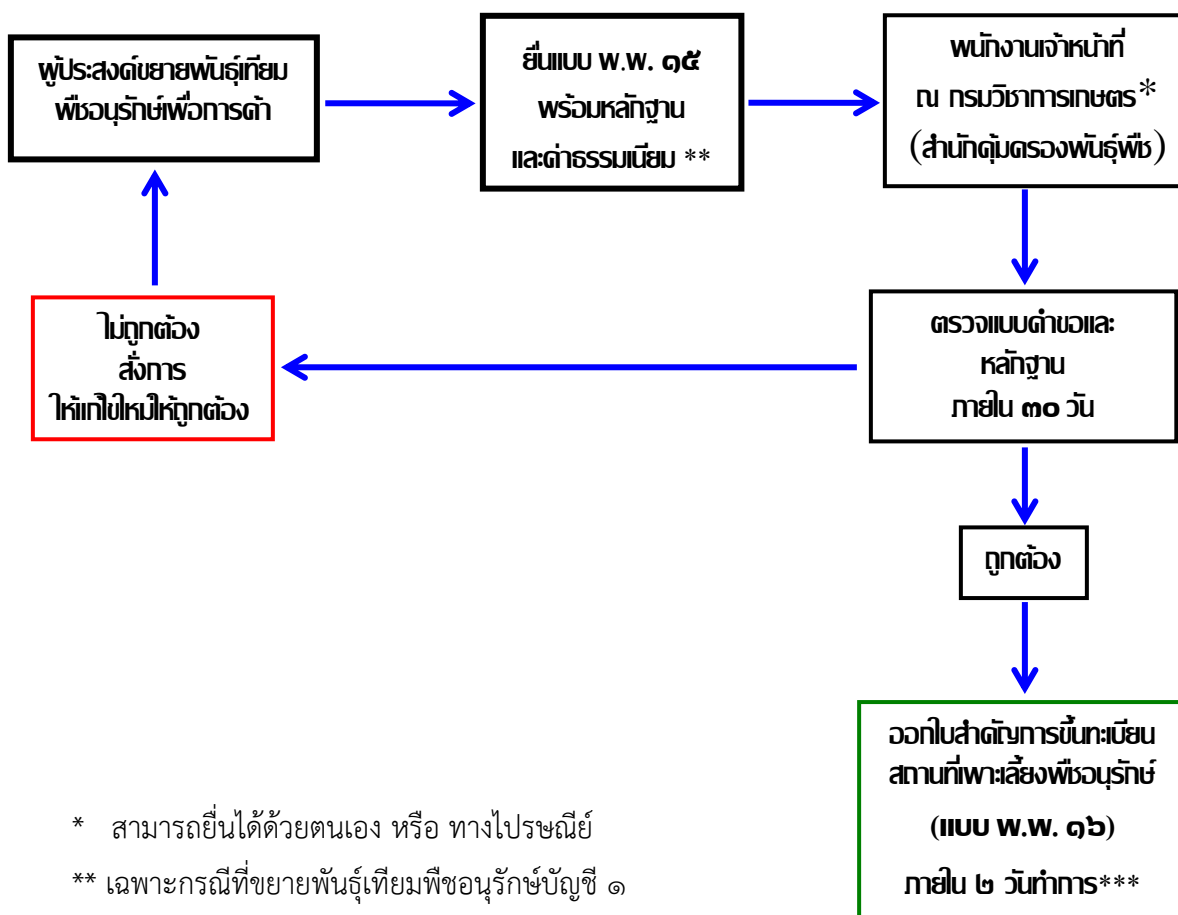
๑๒. เอกสารอ้างอิง

- ประกาศกรมวิชาการเกษตร เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการขยายพันธุ์เทียม ตามพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2518 (ฉบับที่ 1) พ.ศ. 2536. กรมวิชาการเกษตร, กรุงเทพฯ
- ประกาศกรมวิชาการเกษตร เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการขยายพันธุ์เทียม ตามพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2518 (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2536. กรมวิชาการเกษตร, กรุงเทพฯ
- ประกาศกรมวิชาการเกษตร เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการขยายพันธุ์เทียม ตามพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2518 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2536. กรมวิชาการเกษตร, กรุงเทพฯ
- ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง พืชอนุรักษ์ตามพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2518. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484. สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักนายกรัฐมนตรี, กรุงเทพฯ
- พระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2518 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติพันธุ์พืช (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535, กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- Inskipp, T. and Gillett, H.J.(Eds.). 2005. Checklist of CITES Species and Annotated CITES Appendices and Reservations. Compiled by UNEP-WCMC, CITES Secretariat, Geneva, Switzerland and UNEP-WCMC, Cambridge, UK. 339 pp.
- Wijnstekers, W. 2001. The Evolution of CITES, 6th edition, CITES Secretariat, Geneva, Switzerland 492 pp.

๓. ภาคผนวก

สรุปขั้นตอนการขอขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์

- หลักเกณฑ์
1. การขยายพันธุ์เทียม หมายความว่า การขยายพันธุ์ที่ไม่ใช่การขยายพันธุ์โดยธรรมชาติตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่อธิบดีกำหนด
 2. การขยายพันธุ์เทียมพืชอนุรักษ์เพื่อการค้าจะต้องยื่นคำขอขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์กับกรมวิชาการเกษตร โดยยื่นคำขอตามแบบ พ.พ. ๑๕ พร้อมหลักฐาน ตามแบบที่กำหนดไว้ในประกาศกรมวิชาการเกษตร เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขการขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์ตามพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. ๒๕๑๘
 3. การขยายพันธุ์เทียมพืชอนุรักษ์จะต้องมีการคงปริมาณพ่อ-แม่พันธุ์ และมีสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์ที่เหมาะสม
 4. พ่อ-แม่พันธุ์ที่ใช้ในการขยายพันธุ์เทียมจะต้องได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย



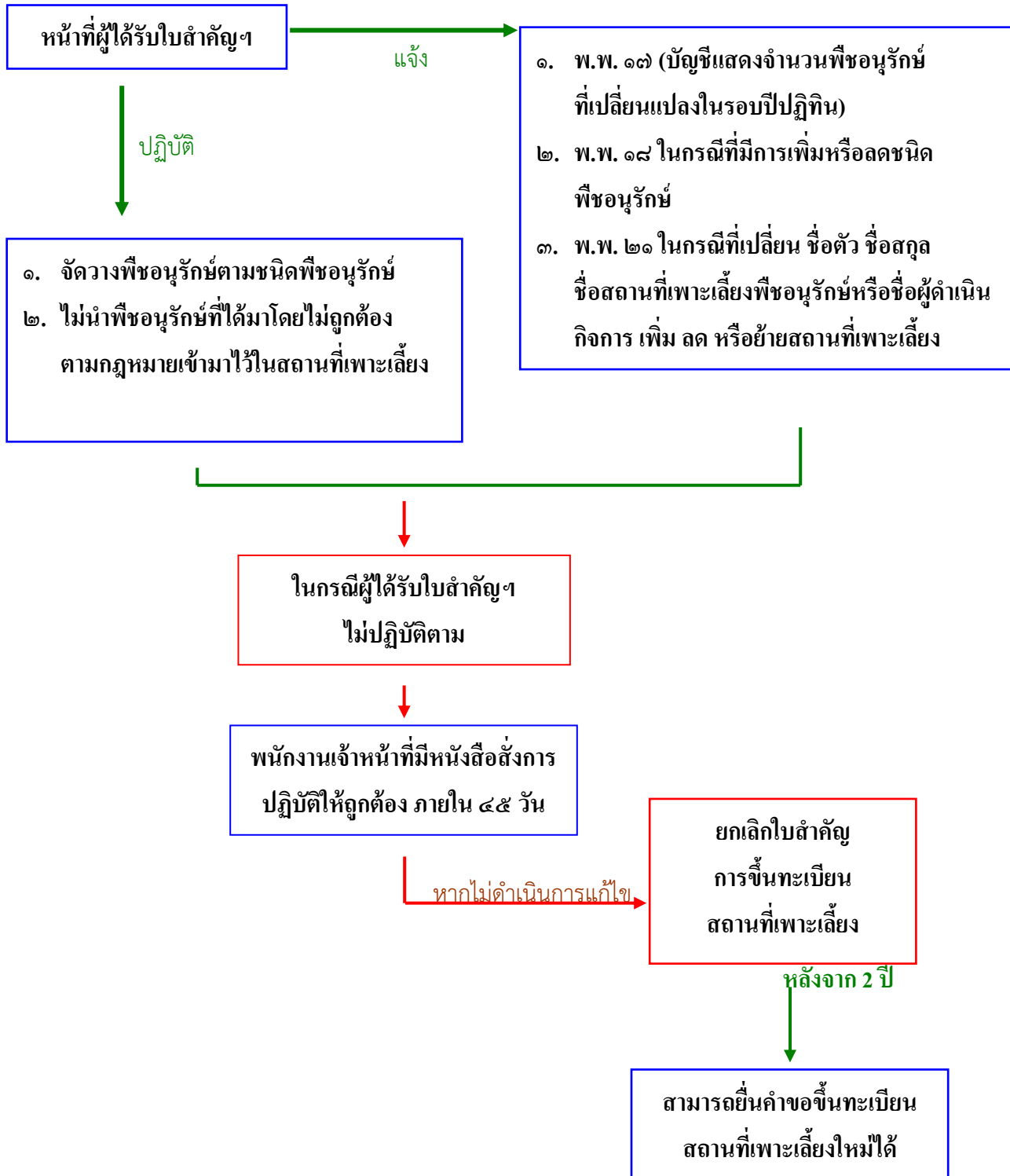
* สามารถยื่นได้ด้วยตนเอง หรือ ทางไปรษณีย์

** เฉพาะกรณีที่ย้ายพันธุ์เทียมพืชอนุรักษ์บัญชี ๑

*** หากเอกสารถูกต้อง ครบถ้วน

ภาคผนวกที่ ๒

สรุปหน้าที่ของผู้ได้รับใบสำคัญการขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์



ภาคผนวกที่ ๓

ข้อมูลการขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชในบัญชีของประเทศสมาชิกอนุสัญญาไซเตส

Country	No.	Last update/	Total
Chile	P-CL-1001, 1002	10/2007	2
Colombia	P-CO-1001	01/2001	1
Czech Republic	P-CZ-1001, 1002, 1003	06/04/2011	4
Democratic Republic of the Congo	P-CD-1001	21/07/2008	1
Germany	P-DE-1001, 1002, 1003	25/05/2011	4
India	P-IN-1001 - 1091	11/2007	91
Italy	P-IT-1001, 1002	12/2007	2
Malaysia	P-MY-1001	21/07/2008	1
Myanmar	P-MM-1001, 1002	06/04/2011	2
Peru	P-PE-1001	05/2010	1
Spain	P-ES-1001	11/2002	1
Switzerland	P-CH-1001	03/2005	1
Total nurseries			110
Total countries			12

ภาคผนวก ๔

โครงการประชุมสัมมนา
เรื่อง ผลกระทบจากการบังคับใช้พระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. ๒๕๑๘ และที่แก้ไขเพิ่มเติม
เฉพาะส่วนของพืชอนุรักษ์

.....

๑. หลักการและเหตุผล

ประเทศไทยได้เข้าร่วมเป็นภาคีสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ (Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora: CITES) หรือ อนุสัญญาไซเตส เมื่อวันที่ ๒๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๒๖ ด้วยเหตุผลที่ว่าอนุสัญญาฯ จะเอื้ออำนวยให้ประเทศไทยสามารถควบคุมการลักลอบค้าสัตว์ป่าและพืชป่าที่ผิดกฎหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมและอำนวยความสะดวกให้กับการนำเข้า-ส่งออกสัตว์ป่าและพืชป่าอย่างถูกกฎหมายด้วย การกำหนดมาตรการภายในที่เหมาะสมเพื่อบังคับใช้ให้เป็นไปตามบทบัญญัติของอนุสัญญาฯ โดยมีการควบคุมการนำเข้า ส่งออก หรือนำผ่านตัวอย่างพันธุ์ที่ระบุไว้ในบัญชีแนบท้ายอนุสัญญาฯ และกำหนดบทลงโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืนเป็นส่วนหนึ่งของพันธกรณีที่ประเทศไทยจะต้องปฏิบัติ ในอดีตประเทศไทยเคยประสบกับปัญหาการวางมาตรการในการบังคับใช้กฎหมายภายในทำให้ไม่สามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่อนุสัญญาฯ กำหนด เนื่องจากกฎหมายภายในไม่รองรับการปฏิบัติงานโดยเฉพาะทางด้านพืช และปัญหาในครั้งนั้นนำมาซึ่งความเสียหายทางเศรษฐกิจและภาพลักษณ์ของประเทศเป็นอย่างมาก ประเทศไทยจึงได้นำพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. ๒๕๑๘ มาแก้ไขเพิ่มเติมบางมาตรา เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน และเพื่อส่งเสริมให้มีการเพาะเลี้ยงและขยายพันธุ์พืชป่านอกเหนือวิถีธรรมชาติให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของอนุสัญญาฯ โดยพระราชบัญญัติพันธุ์พืช ฉบับที่ ๒ มีบทบัญญัติที่สำคัญอยู่ ๒ มาตรา ด้วยกัน คือ ควบคุมการนำเข้า ส่งออกพืชอนุรักษ์ และการขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์

กองคุ้มครองพันธุ์พืช โดยกลุ่มอนุสัญญาคุ้มครองพันธุ์พืช จึงได้ดำเนินการวิจัย เพื่อศึกษาผลกระทบจากการบังคับใช้พระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. ๒๕๑๘ และที่แก้ไขเพิ่มเติมเฉพาะส่วนของพืชอนุรักษ์

ภายใต้แผนงานวิจัยและพัฒนาผลกระทบจากการบังคับใช้กฎหมายของกรมวิชาการเกษตร โดยศึกษาผลกระทบจากการควบคุมการนำเข้า ส่งออกพืชอนุรักษ์และขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์ตามกฎหมายพันธุ์พืชเปรียบเทียบกับอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ และการพัฒนาระบบการขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์เพื่อการค้าตามพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. ๒๕๑๘ ระบบการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ในทรัพยากรพันธุ์พืชอย่างยั่งยืน ถือได้ว่าเป็นแนวคิดและวิธีการที่ค่อนข้างใหม่สำหรับประเทศไทย หากพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่าแนวคิดของระบบนั้นมีความขัดแย้งอยู่ภายในตัวเอง นอกจากนี้ ระบบดังกล่าวยังขัดกับแนวความคิดและวิถีชีวิตของเกษตรกรหรือสังคมไทยในหลายประการ ดังนั้น การบังคับใช้กฎหมายพันธุ์พืชย่อมจะต้องก่อให้เกิดผลกระทบต่อผู้ประกอบการนำเข้า-ส่งออกพืชอนุรักษ์ เกษตรกร นักวิจัย รวมทั้งนักอนุรักษ์ จึงจำเป็นที่จะต้องมีการศึกษาผลกระทบของการใช้พระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. ๒๕๑๘ แก้ไขเพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติพันธุ์พืช (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ เพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนากฎหมายพันธุ์พืชให้เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาการเกษตรและสังคมของประเทศไทยต่อไป

๒. วัตถุประสงค์

- ๒.๑ เพื่อรับทราบผลกระทบจากการบังคับใช้กฎหมายพันธุ์พืชในส่วนของพืชอนุรักษ์ และอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ที่มีต่อผู้นำเข้า ผู้ส่งออก เกษตรกรและผู้ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคในทางปฏิบัติ
- ๒.๒ เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วมในการเสนอแนะแนวทางในการพัฒนากฎหมายพันธุ์พืชที่เหมาะสม

๓. กลุ่มเป้าหมาย : ผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

- ๓.๑ ผู้ประกอบการธุรกิจนำเข้า-ส่งออกพืชอนุรักษ์
- ๓.๒ เกษตรกรผู้ขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์
- ๓.๓ ผู้ทรงคุณวุฒิ/นักวิชาการ/นักวิจัย/นักอนุรักษ์
- ๓.๔ เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้า-ส่งออกพืชอนุรักษ์

๔. ตัวชี้วัดและวิธีการวัดผลสำเร็จ

- ๔.๑ กลุ่มบุคคลเป้าหมายเข้าร่วมประชุมสัมมนาจำนวน ๑๐๐ คน
- ๔.๒ ได้ทราบปัญหาและอุปสรรคจากการบังคับใช้กฎหมายพันธุ์พืชในส่วนของพืชอนุรักษ์และอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ที่มีต่อผู้นำเข้า ผู้ส่งออก เกษตรกร ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องอื่นๆ

๕. ระยะเวลาในการดำเนินงาน:

กรกฎาคม ๒๕๕๔

๖. วิธีการดำเนินงาน/ขั้นตอน/กิจกรรม

๖.๑ บรรยายทางวิชาการ

๖.๒ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น/ข้อเสนอแนะ

๖.๓ สำนักรวบรวมความคิดเห็นจากแบบสอบถาม

๗. ผู้รับผิดชอบ/ผู้ร่วมรับผิดชอบ

กลุ่มวิจัยอนุสัญญาไซเตสด้านพืช สำนักคຸ້ມครองพันธุ์พืช

สำนักผู้เชี่ยวชาญ

๘. สถานที่จัดประชุมสัมมนา

โรงแรมริชมอนด์ กรุงเทพมหานคร

๙. งบประมาณ

ค่าใช้จ่ายในการจัดประชุมสัมมนา เรื่อง ผลกระทบจากการบังคับใช้พระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. ๒๕๑๘ และที่แก้ไขแล้วเฉพาะส่วนของพืชอนุรักษ์ จำนวนผู้เข้าร่วม ๑๐๐ คน เป็นเงิน ๘๕,๐๐๐ บาท (แปดหมื่นห้าพันบาทถ้วน) ตามรายละเอียดค่าใช้จ่าย ดังนี้

๑) ค่าอาหารว่างและเครื่องดื่ม ๕๐ บาท x ๒ มื้อ x ๑๐๐ คน	= ๑๐,๐๐๐	บาท
๒) ค่าอาหารกลางวัน ๓๕๐ บาท x ๑ มื้อ x ๑๐๐ คน	= ๓๕,๐๐๐	บาท
๓) จัดทำเอกสารประกอบการจัดสัมมนา ๒๐๐ บาท ๑๐๐ ชุด	= ๒๐,๐๐๐	บาท
๔) ค่ากระเป๋าเอกสาร ๑๕๐ บาท x ๑๐๐ ชุด	= ๑๕,๐๐๐	บาท
๕) ค่าวัสดุ อุปกรณ์ในการจัดสัมมนา	= ๕,๐๐๐	บาท
รวมเป็นเงิน	= ๘๕,๐๐๐	บาท

กำหนดการจัดประชุม/สัมมนา

เรื่อง ผลกระทบจากการบังคับใช้พระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. ๒๕๑๘ เฉพาะส่วนของพืชอนุรักษ์

วันพฤหัสบดีที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๕๔

ณ ห้องริชมอนด์บอลรูม ๒ โรงแรมริชมอนด์ จังหวัดนนทบุรี

๐๘.๓๐ - ๐๙.๓๐ น. ลงทะเบียน

๐๙.๓๐ - ๐๙.๔๕ น. ผู้อำนวยการสำนักคຸ້ມครองพันธุ์พืช ให้เกียรติกล่าวต้อนรับผู้เข้าร่วมการประชุม/สัมมนา

๐๙.๔๕ - ๑๐.๐๐ น.	พักรับประทานอาหารว่างและเครื่องดื่ม
๑๐.๐๐ - ๑๐.๓๐ น.	ชี้แจงโครงการวิจัยการศึกษาผลกระทบจากการบังคับใช้กฎหมายพันธุ์พืช พ.ศ. ๒๕๑๘ เฉพาะส่วนของพืชอนุรักษ์ โดย นายสุรไกร สังข์สุบรรณ ผู้เชี่ยวชาญด้านคุ้มครองพันธุ์พืช กรมวิชาการเกษตร
๑๐.๓๐ - ๑๑.๑๕ น.	การบรรยายในหัวข้อ “ประเทศไทยกับการบังคับใช้อนุสัญญาไซเตส และพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. ๒๕๑๘” โดย กลุ่มอนุสัญญาคุ้มครองพันธุ์พืช
๑๑.๑๕ - ๑๒.๐๐ น.	เปิดเวทีรับฟังปัญหา และข้อคิดเห็นที่เกิดจากการบังคับใช้อนุสัญญาไซเตส และกฎหมายพันธุ์พืช พ.ศ. ๒๕๑๘
๑๒.๐๐ - ๑๓.๐๐ น.	พักรับประทานอาหารกลางวัน
๑๓.๐๐ - ๑๔.๓๐ น.	สรุปประเด็นข้อคิดเห็น และปิดการประชุม/สัมมนา
๑๔.๓๐ - ๑๕.๐๐ น.	พักรับประทานอาหารว่างและเครื่องดื่ม

แบบสอบถาม

ผลกระทบของการควบคุมการขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์เพื่อการค้า
ตามพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. ๒๕๑๘

- เหตุผลความจำเป็นในการควบคุมการขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์
 ๑. ท่านคิดว่าประเทศไทยจำเป็นต้องมีการควบคุมการขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์เพื่อการค้าหรือไม่ เพราะอะไร

.....

.....

.....

๒. หากท่านเห็นว่าสมควรจะมีระบบการควบคุมการขึ้นทะเบียนฯ ท่านคิดว่าระบบที่ดีนั้นควรเป็นอย่างไร (เปรียบเทียบกับระบบเดิมที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน) หรือต้องการให้มีการปรับปรุงในเรื่องใดบ้าง

.....

.....

.....

๓. หากประเทศไทยไม่ใช้ระบบการควบคุมการขึ้นทะเบียนฯ ท่านคิดว่าจะส่งผลกระทบต่อในทางลบกับเรื่องใดบ้าง

.....

.....

.....

๔. ตามวัตถุประสงค์ของกฎหมายต้องการส่งเสริมให้มีการใช้ประโยชน์จากพืชที่มาจากกรขยายพันธุ์เทียมลดการนำออกมาจากธรรมชาติโดยตรง ท่านคิดว่าระบบการควบคุมการขึ้นทะเบียนฯ นี้ จะสามารถช่วยในเรื่องของการอนุรักษ์ตามวัตถุประสงค์นั้นได้หรือไม่

.....

.....

.....

● การบังคับใช้กฎหมายเพื่อควบคุมการขึ้นทะเบียนฯ

๕. ท่านคิดว่ากรควบคุมการขึ้นทะเบียนฯ ของกฎหมายในปัจจุบัน ส่งผลกระทบต่อตัวท่าน/กิจการของท่านในเรื่องใดมากที่สุด และมีส่วนช่วยส่งเสริมการค้าขายหรือการดำเนินกิจการของท่านหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

ประเด็นที่ต้องการสำรวจความคิดเห็นที่มีต่อการควบคุม
การขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์ ตามพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2518

1. การยื่นแบบคำขอขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์

2. ข้อกำหนดเกี่ยวกับการขยายพันธุ์เทียม
3. แหล่งที่มาของพ่อ-แม่พันธุ์ที่ใช้ในการขยายพันธุ์เทียม (ต้องได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย)
4. การตรวจสอบของพนักงานเจ้าหน้าที่
5. หน้าที่ของผู้ที่ได้รับอนุญาตให้ขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยง
 - 5.1 จัดทำบัญชีแสดงจำนวนพืชอนุรักษ์ที่เปลี่ยนแปลงในรอบปีปฏิทินตามแบบ พ.พ. 17 ท้ายประกาศนี้ และส่งให้พนักงานเจ้าหน้าที่ภายในวันที่ 31 มกราคม ของปีถัดไป
 - 5.2 จัดวางพืชอนุรักษ์ตามชนิดของพืชอนุรักษ์เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบของพนักงานเจ้าหน้าที่
 - 5.3 ไม่นำพืชอนุรักษ์ชนิดอื่นซึ่งอยู่ในวงศ์เดียวกับพืชอนุรักษ์ที่ได้รับขึ้นทะเบียนไว้ที่ได้มาโดยไม่ถูกต้องตามกฎหมายเข้ามาปลูกในสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์
 - 5.4 ในกรณีที่มีการเพิ่มหรือลดชนิดพืชอนุรักษ์จากที่แสดงไว้ในแบบบัญชีพืชอนุรักษ์แนบท้ายใบสำคัญการขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์แบบ พ.พ. 16 แล้วนั้น ให้ยื่นคำขอตามแบบ พ.พ. 18 ท้ายประกาศนี้
 - 5.5 ในกรณีมีการเปลี่ยน ชื่อตัวชื่อสกุล ชื่อสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์หรือชื่อผู้ดำเนิน กิจการ เพิ่มลด หรือย้ายสถานเพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์ตามที่แสดงไว้ในใบสำคัญการขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์ ให้ยื่นคำขอตามแบบ พ.พ. 21 ท้ายประกาศนี้พร้อมใบสำคัญการขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์ดังกล่าว
6. การต่ออายุใบสำคัญการขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์ ไม่น้อยกว่าสามสิบวันก่อนใบสำคัญการขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์สิ้นอายุ
7. แบบฟอร์มสำหรับการขอดำเนินการแก้ไข เปลี่ยนแปลงต่างๆ
8. การยกเลิกใบสำคัญฯ กรณีไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ เงื่อนไขที่กำหนด
9. ระบบการออกใบสำคัญฯ อายุใบสำคัญฯ
10. พ่อ-แม่พันธุ์ ได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย ยังสามารถอ้างว่าเพาะเลี้ยงไว้นานแล้วได้หรือไม่
 - กรณีกฤษฎณา พ่อ-แม่
11. กรณีที่ได้รับใบสำคัญแล้ว ภายหลังมาแจ้งขอเพิ่มชนิด โดยอ้างว่าเพาะเลี้ยงไว้นานแล้ว
12. การแจ้งเปลี่ยนแปลงจำนวนในรอบปีปฏิทินไม่เคยเปลี่ยนแปลง/ไม่มีจำนวนเพื่อการค้าตลอดอายุใบสำคัญฯ
13. การซื้อไม้จากแหล่งอื่นๆ (อาจเป็นไม้ป่า) มาสวมแทนจำนวนเพื่อการค้า
 - และกรณีที่ซื้อไม้ขวดมาแจ้งเพิ่ม
14. การนำพืชอนุรักษ์ชนิดอื่นๆ เข้ามาไว้ในรัง มาตรการดำเนินการกับกรณีนี้
15. การขอขึ้นทะเบียนที่มีวัตถุประสงค์อื่นแอบแฝง
16. การออกใบซื้อ-ขายให้ผู้ซื้อ
17. การเผยแพร่ข้อมูลผู้ขึ้นทะเบียน
18. การนำไปใช้อ้างอิงเพื่ออนุญาตส่งออก

